

Economisch-Statistische Berichten

De beste reclame

★

Drs A. Rom Colthoff

Benelux — stapvoets voorwaarts

★

J. A. P. van Wijck

De financieel-economische positie der
Nederlandse koopvaardij

★

Drs J. C. Gerritsen

Tendenties in de wereldrubbermarkt

★

P. van Praet

De financiering van de credieten aan
de E.B.U. in België

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

39^e JAARGANG

No 1939

WOENSDAG 4 AUGUSTUS 1954

H. BRONS Jr

MAKELAAR IN ASSURANTIËN

TELEFOON 11 19 80
(3 LIJNEN)

EENDRACHTSWEG 11
ROTTERDAM

EERSTE NEDERLANDSCHE

Gevestigd te

's-Gravenhage

COLLECTIEVE PERSONEELVERZEKERINGEN

*Speciale combinaties voor
Directieverzekeringen*

ADMINISTRATIEKANTOOR TE DORDRECHT
BELLEVUESTRAAT 2 — TELEF. 01850-5345

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIEMAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Beheer en Administratie
van Vermogens
Executele

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgave van redenen te weigeren.

Verdubbel

uw

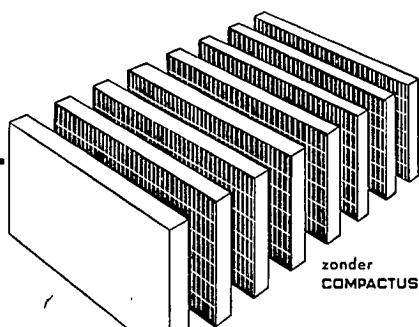
opberg- ruimte

met

COMPACTUS S Y S T E E M I N G O L D

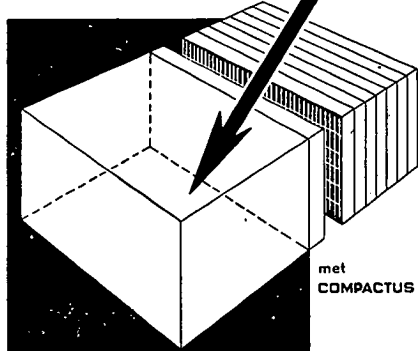
Ned. octrooi no. 68.864
Belgisch octrooi no. 483 103

Door de toepassing van het COMPACTUS-archief kan men de nuttige opberg ruimte in bestaande gebouwen verdubbelen, terwijl men voor nieuwe gebouwen de archief ruimte tot op de helft kan terugbrengen.

zonder
COMPACTUS

50%
berg-ruimte-
besparing

met
COMPACTUS

HEEMAF

FABRIEK VAN ELECTRISCHE MACHINES EN APPARATEN

De beste reclame

Vele landen trachten de toevloeiing van kapitaal, hetzij in de vorm van betalingsmiddelen, hetzij van productiemiddelen, aan te moedigen. Indien buitenlandse ondernemers bedrijven stichten, of buitenlandse ondernemingen dochtermaatschappijen creëren, waardoor onze industriële capaciteit wordt vergroot, vermindert de noodzaak van invoer van diverse goederen en de uitvoermogelijkheden nemen toe. Daarbij ook van producten met een door merken gewaarborgde kwaliteit of met een algemeen bekende naam.

Een deel van de winsten zal naar het buitenland moeten afvloeien als beloning voor investeringskapitaal, ondernemersactiviteit, goodwill, beloning voor adviezen, ondersteuning bij verkoop, receptuur e.d. Dit is alleszins redelijk en behoeft geenszins het gevoel van nationale eigenwaarde afbreuk te doen. Blijvende verruiming van werkgelegenheid blijft voorts belangrijk. Evenzeer een industrie met gevarieerde productieprogramma's.

De grote vraag is, hoe het buitenlandse kapitaal te mobiliseren. De Overheid zal zich moeten inspannen om in het buitenland en thans vooral in de Verenigde Staten belangstelling te kweken voor de mogelijkheid, hier tot zaken te komen. Het voeren van propaganda voor dit doel is geen eenvoudige en veelal een zeer kostbare aangelegenheid. Daarom zou het prachtig zijn, indien men in het land zelf, waar de kapitalen te vinden zijn, hoorde verkondigen: „Ga toch naar Nederland”.

„The Saturday Evening Post” van 15 Mei jl. geeft onder de titel: „Holland attracts American investors by giving them a chance for profit” een pakkende aanbeveling aan hen, die in Europa bedrijven willen beginnen, of die willen samenwerken met bestaande Europese ondernemingen, daarvoor Nederland uit te kiezen. „American money is welcome the world over. But not everywhere do dollar investors find the going easy. Red tape and rigid local methods too often discourage American firms from putting their money on foreign soil”.

Ongeveer dertig Amerikaanse maatschappijen hebben in samenwerking met Nederlandse ondernemingen bedrijven hier te lande gesticht en meer dan twintig hebben

dochtermaatschappijen opgericht. In totaal is op deze wijze veel meer dan \$ 40 mln in ons land geïnvesteerd. Dit is mogelijk geweest door „establishing a climate”, dat aantrekkelijk is voor de particuliere onderneming: een minimum aan bureaucratie en voor zover deze onvermijdelijk is, goed georganiseerd.

Uit „The New York Herald Tribune” neemt „The Saturday Evening Post” dan het volgende over: een Amerikaanse maatschappij wenste een dochtermaatschappij in Engeland op te richten. De vice-president vond een terrein en „then started on British paper work”. Na acht maanden zwoegen was hij evenver als toen hij begon. Uitgeput door de schermutselingen met Sint-Bureaucratus zocht hij een weekend verpozing bij een vriend in Amsterdam, die hem aanraade het er in Engeland bij te laten en in Nederland te beginnen. Des Maandags vervoegde hij zich bij het Directoraat-Generaal voor de Industrialisatie van het Ministerie van Economische Zaken. „Two days later he had picked his factory site and signed all contracts; he canceled the British arrangements and now is doing fine in the Netherlands”.

Het is eigenlijk een eenvoudige zaak: „to attract dollar investments bureaucratic hurdles must be kept to a minimum”. Merkwaardig, verzucht „The Saturday Evening Post”, landen, die het buitenlandse kapitaal het allermeest nodig hebben, India bijvoorbeeld, maken het de geldgevers het moeilijkst. Nederland geeft het goede voorbeeld, dat ter navolging wordt aanbevolen: goed georganiseerde medewerking bij de overheidsinstanties en behoorlijke mogelijkheid om ook profijt te trekken uit de investeringen.

Geen gering compliment voor de activiteit van het Directoraat-Generaal voor de Industrialisatie, welke instantie hierbij in buitengewone mate bleek te kunnen steunen op het particulier initiatief, via het Instituut voor Nederlands-Amerikaanse Industriële Samenwerking (Netherlands Industrial Institute, met kantoren in New-York en Chicago).

Aanbeveling uit de cliëntenkring is nog altijd de beste reclame!

's-Gravenhage.

J. BRANDS.

INHOUD

	Blz.		Blz.
De beste reclame, door Prof. J. Brands	607	Boekbesprekingen:	
Benelux — stapvoets voorwaarts, door Drs A. Rom Colthoff	609	M. Gilbert en I. B. Kravis: An international comparison of national products and the purchasing power of currencies, bespr. door Prof. Dr J. B. D. Derksen	621
De financieel-economische positie der Nederlandse koopvaardij, door J. A. P. van Wijck	611	W. L. Thorp: Trade, aid, or what?, bespr. door Dr F. Hartog	622
Tendenties in de wereldrubbémarkt, door Drs J. C. Gerritsen	613	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet ...	622
De financiering van de credieten aan de E.B.U. in België, door P. van Praet	617	Statistieken:	
Bedrijfseconomische notities:		Bankstaten	623
Een witte raaf, door Drs J. C. Brezet	620	Gecombineerde maandstaat van de grote banken in Nederland	624
		In- en uitvoer van Nederland	624

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK

Drs A. ROM COLTHOFF, Benelux — stapvoets voorwaarts.

Verleden jaar — nadat de Benelux-crisis was overwonnen — is overeenstemming bereikt over de richting waarin en de wijze waarop de harmonisatie der economieën in de Benelux-landen zich moet voltrekken. De politiek zal zoveel mogelijk gericht zijn op een maximale gezamenlijke welvaart. De centrale criteria voor die actieve welvaartsbeleid zijn: een evenwichtige betalingsbalans en een hoog peil van werkgelegenheid. Aan deze criteria moeten de maatregelen, die op economisch of sociaal gebied in één der Benelux-landen worden genomen, worden getoetst; aldus wordt de harmonisatie hunner sociaal-economische politiek nagestreefd. De jongste bijeenkomst van het Ministercomité der Benelux-landen heeft doen blijken enerzijds dat er nog verscheidene problemen moeten worden opgelost voordat de Benelux-eenheid helemaal voor elkaar zal zijn, maar anderzijds dat de banden tussen de Benelux-familie in de afgelopen jaren voldoende sterk gegroeid zijn om bestand te zijn tegen meningsverschillen, die bij de discussies over die problemen naar voren kunnen komen. Dit laatste is ook daarom verheugend, omdat dit de eerste maal was, dat de nieuwe Belgische Ministers aan dit overleg deelnamen. Gezegd kan worden, dat zij in grote lijnen de koers hebben bevestigd, die hun voorgangers mede hadden uitgestippeld. Het aantal vraagstukken, waar men het nog over eens moet worden voordat sprake van een volledige economische unie kan zijn, is zo groot, dat snelle voortgang nauwelijks kan worden verwacht.

J. A. P. VAN WIJCK, De financieel-economische positie der Nederlandse koopvaardij.

Schrijver heeft een geconsolideerde balans samengesteld van een negental rederijen, welke per 31 December 1953 samen ca 75 pCt der bruto-registertonnage van de Nederlandse koopvaardijvloot beheren, exclusief tankers in eigendom bij oliemaatschappijen, troepenschepen en coasters beneden 500 bruto-registerton. Het jaar 1953 is ongunstiger geweest dan het voorafgaande jaar, maar een analyse van de geconsolideerde balans leert, dat de toestand zeker niet somber is. De gemiddelde leeftijd van de vloot is 12,5 jaar, de reservepositie is 196 pCt van het aandelenkapitaal, terwijl het bedrag aan afschrijvingen plus reserveringen voor nieuwbouw overeenkomt met 100 pCt van de verkrijgingswaarde van de vloot. Voorlopig zijn voldoende middelen aanwezig om door voortdurende vlootvernieuwing de huidige positie te handhaven en om tegemoet te komen aan een verantwoorde expansiedrang.

Drs J. C. GERRITSEN, Tendenties in de wereldrubbermarkt.

De wereldmarkt voor rubber is dusdanig expansief, dat hierop zowel voor natuur- als synthetische rubber plaats zal zijn. De synthetische rubber heeft reeds een periode van grote dynamische ontwikkeling achter de rug. Machtige regeringssteun en toepassing van nieuwe typen hebben voor hem thans ongetwijfeld een afzetmarkt verankerd. Onmiskenbare tekenen wijzen er op, dat de synthetische rubber ook in de Westeuropese markt een grotere rol gaat spelen. Deze gang van zaken heeft de situatie van Hevea-rubber aanvankelijk verzwakt en is daarvoor ook in de toekomst een latente bedreiging. Niettemin zijn er duidelijke tekenen, dat de natuurrubberpositie

weer verbetert, aangezien 1. met name in de Verenigde Staten het relatieve aandeel van natuurrubber in de totale afzet van nieuwe rubber weer stijgt; 2. de andere bestaande markten voor natuurrubber — zowel in West-Europa als daarbuiten — zich voortdurend uitbreiden; 3. additionele markten voor natuurrubber (speciaal latex) tot ontwikkeling komen; 4. aard, conditie en faciliteiten van levering in gunstige zin veranderen; 5. ook aan urgente productieproblemen thans ernstig wordt gewerkt. De mogelijkheden tot volledig herstel en zelfs tot vooruitgang der natuurrubberpositie lijken hiermee voorhanden.

P. VAN PRAET, De financiering van de credieten aan de E.B.U. in België.

In dit artikel gaat schrijver uitvoerig na hoe in België de credieten aan de E.B.U. zijn en worden gefinancierd. Met ingang van 15 April 1954 werd een eind gemaakt aan het regime van de afhoudingen op de opbrengst van de export naar de E.B.U.-zone. Hiermede is de politiek verlaten, welke er op was gericht de exporteurs te doen bijdragen in de credietverstrekking aan de E.B.U. en aldus het monetaire effect van de betalingsbalansoverschotten, althans gedeeltelijk, teniet te doen. De liquidatie van het stelsel der afhoudingen is sneller geschied dan aanvankelijk in de bedoeling lag. De nog geblokkeerde tegoeden zullen worden vrijgegeven naarmate ze vervallen. De laatste tegoeden zullen aldus worden vrijgegeven op 10 October 1954. Naarmate de nog geblokkeerde afhoudingen vrijkomen zullen de Belgische en Luxemburgse banken de taak overnemen, welke tot dusver door de exporteurs werd vervuld.

— SOMMAIRE —

Drs A. ROM COLTHOFF, Benelux — avance pas à pas.

Il y aura 10 ans le 4 septembre prochain, qu'une convention douanière a été signée à Londres entre les gouvernements des pays de Benelux. A cette occasion, l'auteur envisage les résultats atteints jusqu'à présent. Le nombre de problèmes attendant une solution est si élevé, que l'on peut à peine s'attendre à des progrès rapides.

J. A. P. VAN WIJCK, La situation économique et financière de la marine marchande néerlandaise.

L'année 1953 a été moins favorable que la précédente, mais une analyse du bilan d'une neuvième d'entreprises d'armement indique que la situation n'est certainement pas sombre.

Drs J. C. GERRITSEN, Tendances du marché mondial du caoutchouc.

Le marché mondial du caoutchouc est en telle expansion, que le caoutchouc naturel aussi bien que synthétique y trouveront place. Il existe sans aucun doute des débouchés pour le caoutchouc synthétique. Il est également possible d'envisager le rétablissement intégral de la position du caoutchouc naturel et même de nouveaux progrès ne sont pas exclus.

P. VAN PRAET, Le financement des crédits à l'U.E.P. en Belgique.

L'auteur étudie dans cet article de manière détaillée, les modalités de financement de l'U.E.P. en Belgique.

Benelux — stapvoets voorwaarts

Over een maand zal het tien jaren geleden zijn, dat te Londen door de Regeringen van België, Nederland en Luxemburg het Benelux-accoord gesloten werd. Er is dus alle aanleiding eens na te gaan tot hoever men nu in het proces van economische integratie is gevorderd.

De jongste bijeenkomst van het Ministercomité der Benelux-landen heeft doen blijken enerzijds dat er nog verscheidene problemen moeten worden opgelost, vóórdat de Benelux-eenheid helemaal voor elkaar zal zijn, maar anderzijds dat de banden tussen de Benelux-familie in de afgelopen jaren voldoende sterk gegroeid zijn om bestand te zijn tegen meningsverschillen, die bij de discussies over die problemen naar voren kunnen komen. Dit laatste is ook daarom verheugend, omdat dit de eerste maal was, dat de nieuwe Belgische Ministers aan dit overleg deelnamen. Gezegd kan worden, dat zij in grote lijnen de koers hebben bevestigd, die hun voorgangers mede hadden uitgestippeld.

Het is goed om er nog eens aan te herinneren, dat verleden jaar — nadat de Benelux-crisis was overwonnen — gezamenlijk werd afgesproken welke de politiek der drie landen, zowel intern als extern, zou zijn. Juist onlangs is het betreffende Protocol van 24 Juli 1953 ter goedkeuring aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal toegezonden, zodat daarna de richting, waarin de politiek zich zal bewegen, ook wettelijk zal vastliggen. Wij willen uit de toelichting, die de Regering daaromtrent aan de Kamer verstrekt heeft, een en ander overnemen. Deze politiek, zo betoogt de Regering, zal zoveel mogelijk gericht zijn op een maximale gezamenlijke welvaart. De centrale criteria voor die actieve welvaartspolitiek zijn: een evenwichtige betalingsbalans en een hoog peil van werkgelegenheid. Beide zijn niet realiseerbaar te achten zonder de handhaving van een monetair evenwicht, dat inflationistische en deflationistische afwijkingen van belangrijke aard vermijdt. Deze hoofdbeginselen, vastgelegd in bovengenoemd Protocol, zijn de criteria waaraan de maatregelen, die op economisch of sociaal gebied in één der Benelux-landen worden genomen, moeten worden getoetst; aldus wordt de harmonisatie hunner sociaal-economische politiek nagestreefd.

Het vaststellen van deze gedragslijn is van praktisch belang voor de beschouwing en de behandeling van de problemen der onderlinge concurrentie, die zich bij de geleidelijke totstandkoming der gemeenschappelijke Benelux-markt van tijd tot tijd hebben voorgedaan en zich ongetwijfeld ook in de toekomst nog zullen voordoen.

Van Belgische zijde heeft men in het verleden aangedrongen op een vrijlaten van de loonvorming in Nederland in de verwachting, dat aldus een grotere gelijkheid in de onderlinge concurrentievoorwaarden tot stand zou komen. In afwachting daarvan wenste men in de zgn. getroffen bedrijfstakken speciale beschermingsmaatregelen. Aan Nederlandse zijde wees men deze bescherming als in strijd met de douane-overeenkomst af, maar men was wel bereid aan tijdelijke conservatoire maatregelen mede te werken, wanneer het bestaan ener malaise, die aan de Nederlandse concurrentie kon worden toegeschreven, werd aangetoond.

Het loon — zo was het Nederlandse standpunt — is slechts één van de elementen, en nog niet eens altijd het belangrijkste in de concurrentie; de feitelijke vorm van het loonbeleid is afhankelijk te stellen van de concrete

ontwikkeling der sociaal-economische verhoudingen in het land; de mate waarin het algemene loonpeil in een land als een evenwichtspeil kan worden bestempeld wordt bepaald door de in betalingsbalans en werkgelegenheid tot uitdrukking komende kracht van het land als geheel. Hierbij speelt ook de arbeidsproductiviteit een rol, zomede de groei van de beroepsbevolking en de eisen, die men aan de werkgelegenheid stelt.

Zou het loonpeil in één der landen uitgaan boven dit evenwichtsniveau, dan zou daardoor de economische ontwikkeling worden geremd, tot schade van de werkgelegenheid en de betalingsbalans. Dit druist niet alleen in tegen de belangen van dat land zelf, maar ook tegen die der Benelux-partners, omdat aldus de *gezamenlijke* economische kracht van de drie landen zou worden ondermijnd.

Dat men het over deze wijze van beschouwing eens is geworden, is voor de toekomstige Benelux-ontwikkelingen van groot belang.

Hieruit volgt, dat volgens onze Regering — en wij mogen aannemen, dat zulks nu ook de opvatting van de Belgische is — een gelijkheid der algemene concurrentievoorwaarden geen noodzakelijke *voorwaarde* voor een vrij onderling verkeer en een bevordering der integratie is. Het causale verband ligt volgens de Nederlandse opvatting veeleer omgekeerd. Slechts door een verdere ontwikkeling der integratie zelf kan de economische kracht der verschillende landen meer in overeenstemming met elkaar worden gebracht. De integratie zou zowel door een geforceerde gelijktrekking der concurrentievoorwaarden op het hoogste niveau, die het economisch evenwicht in één der landen zou verstoren, als door ernstige belemmeringen van het onderlinge verkeer onmogelijk worden gemaakt. De doeleinden der Economische Unie zouden aldus rechtstreeks worden gefrustreerd.

Door de zich over verscheidene maanden uitstrekkende discussies over deze problematiek, is het wederzijdse inzicht in elkaars opvattingen en moeilijkheden verdiept. In Nederland is de bereidheid aanwezig gebleken tot temporisering van het integratieproces tussen de drie landen, voor zover ten gevolge van de Nederlandse concurrentie in bepaalde bedrijfstakken een ernstige crisistoestand mocht ontstaan; in België en Luxemburg is begrip getoond voor de betekenis ener actieve sociaal-economische politiek voor het algemeen welvaartspeil, gelijk boven uiteengezet, alsmede voor de wenselijkheid de nationale productiekosten aan te passen aan hetgeen de internationale concurrentieverhoudingen, op langere termijn bezien, vragen.

Men kan dus op grond van het bovenstaande, dat grotendeels ontleend is aan de uiteenzettingen van onze Regering, zeggen, dat sedert een jaar overeenstemming bestaat over de richting, waarin en de wijze waarop de harmonisatie der economieën in de Benelux-landen zich moet voltrekken. Het was echter even een vraag, of ook de onlangs nieuw opgetreden Belgische Regering die gedragslijnen volledig zou ondersteunen. Helaas moest de jongste Minister-conferentie in té haastige sfeer verlopen om de zaken rustig door te praten, maar in het algemeen kan toch gezegd worden, dat men het over het te voeren beleid eens was, al moesten enkele kwesties open blijven tot een volgende bijeenkomst.

Het aantal vraagstukken, waar men het nog over eens

moet worden voordat sprake van een volledige Economische Unie kan zijn — er wordt binnenskamers op ambtelijk niveau al aan de redactie van een Unie-verdrag gedokterd — is zo groot, dat snelle voortgang nauwelijks verwacht kan worden. Gesproken is bijvoorbeeld weer over de unificatie der accijnzen; het betreffende verdrag werd destijds niet uitgevoerd vanwege de Nederlandse bezwaren tegen verhoging van de gedistilleerd-accijns en de Belgische tegen verhoging van de bier-accijns. De noodzakelijke verlaging van de benzineheffing stuit in België op budgetaire bezwaren, evenals zulks met de omzetbelasting het geval is.

In dit verband moge worden herinnerd aan de toezegging, die Nederland verleden jaar gedaan heeft om de concurrentie van de Nederlandse producten op de Belgisch-Luxemburgse markt wat af te zwakken door tijdelijk geen restitutie van omzetbelasting en invoerbelasting te verlenen bij uitvoer naar die gebieden. Het wetsontwerp tot goedkeuring van die maatregel is onlangs bij de Tweede Kamer ingediend. Het is verheugend, dat de Belgische en Luxemburgse Regeringen er in hebben toegestemd, dat de non-restitutie beperkt wordt tot een lijst van producten waarvoor het van belang is de concurrentie enigszins te matigen. Ten aanzien van enkele producten op de lijst schijnt dit criterium niet te zijn toegepast, zodat nadere besprekingen wellicht nog tot wijzigingen zullen leiden. Van belang daarbij is, dat schrapping van de lijst in beginsel slechts te verkrijgen is, wanneer de betreffende Belgische of Luxemburgse producenten en hun Regeringen daarmee accoord gaan.

Overigens mag men zich afvragen, of een groot deel van de beweegredenen, welke verleden jaar tot dit accoord inzake non-restitutie van omzetbelasting geleid hebben, nu nog wel geldig zijn. Immers, de bedoeling was de Nederlandse aanbodsprijzen op de Belgisch-Luxemburgse markt enigszins in opwaartse richting te beïnvloeden; het percentage der verhoging zou hoogstens ongeveer 5 zijn, gemiddeld niet meer dan 2 à 3. Maar sedertdien hebben wij in Nederland een huur- en loonronde van 1 Januari 1954 gehad, die de productiekosten minstens met soortgelijke bedragen, zo niet méér, heeft verhoogd, en men spreekt al weer over nieuwe maatregelen van die aard. Gaan deze door, dan zullen in de praktijk de loonkosten in Nederland zeker in totaal met ongeveer 20 pCt gestegen zijn sedert begin 1954, hetgeen toch zeker véél meer is dan onze Benelux-partners verleden jaar hadden verwacht.

Mede door deze ontwikkeling van het loon- en prijspeil in Nederland is te verklaren, dat de klachten van bepaalde Belgische en Luxemburgse bedrijfstakken over Nederlandse concurrentie, die verleden jaar zo sterk waren, thans véél minder dringend zijn; ook de conjunctuur in het algemeen voor deze sectoren, die meestal liggen op het gebied der verbruiksgoederen, is belangrijk verbeterd. De import uit Nederland heeft zich bij de meeste dier producten gestabiliseerd op of beneden het niveau waarover de belanghebbende fabrikanten het onderling eens geworden waren. Evenals bij de besprekingen tussen de centrale industrieverbonden op 24 Juni jl. het geval was, konden ook de Ministers constateren, dat in de meeste sectoren de situatie geen reden tot klagen

meer geeft, al blijven voor enkele nog bepaalde problemen over, en daarom zal het Protocol betreffende de te nemen maatregelen ook nog een jaar langer gehandhaafd worden.

Wij laten nu de vrijmaking van het kapitaalverkeer, alsook het landbouwprobleem en het sodaproject een ogenblik buiten beschouwing. Verheugend is het te constateren, dat voor de moeilijkheden met de export van Nederlandse gecondenseerde melk naar een oplossing is gestreefd en over de toekomst van het sodaprobleem wordt men het ook wel eens.

Thans nog een enkel woord over de externe Benelux-politiek. Bij de Tweede Kamer is nu goedkeuring gevraagd op de afspraak om tot een gemeenschappelijke handelspolitiek voor de drie Benelux-landen te komen. Belangrijk daarbij is vooral, dat overeengekomen werd, dat het principe voor die handelspolitiek zal zijn *de grootst mogelijke vrijheid in het onderling verkeer van goederen en diens en, ongeacht de origine, terwijl voorts de contingenten in de gezamenlijk af te sluiten handelsverdragen gemeenschappelijk zullen zijn*. Uitzonderingen op deze gemeenschappelijkheid zullen alleen plaatsvinden bij goederen, waarvoor ook het interne Benelux-verkeer nog niet geheel vrij is. Wij zullen thans op de techniek van een en ander niet dieper ingaan; volstaan zij met er aan te herinneren, dat afgesproken is dat deze politiek binnen twee jaar verwezenlijkt moet zijn. Voor het bedrijfsleven ligt hier uiteraard een omvangrijke en niet eenvoudige taak, omdat de voorbereiding van de gemeenschappelijke verdragen in de toekomst zal moeten geschieden in overleg met de belanghebbenden van de drie landen gezamenlijk; dit zal vooral in het begin zéér veel tact en overleg vergen.

Ten slotte zij vermeld, dat de Benelux-Ministers gemeenschappelijk hun sympathie betuigd hebben met het zgn. GATT-plan tot tariefsverlaging. Aanvaarding van dit plan opent nieuwe perspectieven voor een geleidelijke afbraak van de hoge tariefmuren als de voornaamste handelslanden er aan deelnemen. Het veronderstelt de onvoorwaardelijke bereidheid om een zekere mate van bescherming op te offeren, niet alleen op het gebied der tarieven, doch ook op dat van de contingenteringen. Het zal van de houding der andere landen afhangen of de handelspolitiek van liberalisatie en lage tarieven van Benelux in de toekomst gehandhaafd kan worden. Benelux is van plan bij de komende onderhandelingen met kracht naar verlaging van de hoge tariefmuren, die de ontwikkeling van de internationale handel belemmeren, te streven. Ook bij de besprekingen over de convertibiliteit zal dit streven naar doorbreking van de aarzeling om ook het probleem van de hoge tarieven aan te pakken door de Benelux-Regeringen gezamenlijk worden gevoerd.

Dit eerste optreden van de gezamenlijke Benelux-Regeringen kan voor de toekomstige handelspolitiek in West-Europa van grote betekenis worden. Benelux heeft een internationaal handelsvolume, dat op één lijn staat met dat van landen als Frankrijk en Duitsland; er mag dus verwacht worden, dat aan onze stem in internationaal milieu zeker aandacht zal worden besteed.

De financieel-economische positie der Nederlandse koopvaardij

In mijn beschouwingen over de financieel-economische positie der Nederlandse koopvaardij per 31 December 1952, opgenomen in „E.-S.B.” van 29 Juli 1953, komt o.a. de volgende passage voor: „In de jaarverslagen dezer rederijen wordt unaniem verklaard, dat het jaar 1952 een zeer gunstig jaar voor de scheepvaart is geweest. De directies waarschuwen er evenwel voor, dat het jaar 1952 een exceptie is en dat de aandeelhouders er rekening mee zullen moeten houden, dat in de toekomstige jaren niet zulke rooskleurige cijfers zullen kunnen worden voorgelegd”.

Bij het beschouwen van de financieel-economische positie per 31 December 1953 blijkt inderdaad, dat de visie der directies juist is geweest. De cijfers over 1953 geven niet zulk een rooskleurig beeld als voor 1952 het geval was, maar men zal bij een nadere analyse dezer cijfers moeten toegeven, dat het nog lang geen tijd is om het alarmsein te geven. Integendeel, de in de loop der jaren gevolgde conservatieve financieringspolitiek houdt ruime waarborgen in voor de mogelijkheid tot nieuwbouw en dividenduitkeringen op hetzelfde niveau als in de voorafgaande jaren het geval was. Ik zal dit nader aantonen aan de hand van onderstaande gegevens, welke ik evenals in mijn vorige desbetreffende publicaties ¹⁾ heb ontleend aan de jaarverslagen van een negental rederijen, samen beherend ca 75 pCt der bruto-registertonnage der gehele Nederlandse koopvaardijvloot, exclusief tankers in eigendom bij oliemaatschappijen, troepenschepen en coasters beneden 500 BRT.

Balanspositie.

De geconsolideerde balans ziet er als volgt uit:

Geconsolideerde balans

(in duizenden guldens)

	Per 31 Dec. 1952	Per 31 Dec. 1953	Toeneming	Afneming
Activa.				
Vloot (boekwaarde) ..	427.526	474.912	47.386.	
Schepen in aanbouw ..	139.788	134.674		5.114
Etablissements, voor- raden enz.	95.266	101.768	6.502	
Deelnemingen	55.847	73.330	17.483	
Geldmiddelen	646.224	638.324		7.900
Overige actiefposten ..	209.107	210.115	1.008	
	1.573.758	1.633.123	72.379	13.014
Passiva.				
Aandelenkapitaal	276.854	297.484	20.630	
Statutaire of Algemeen Reserves	95.904	103.158	7.254	
Reserve Div.Belangen	96.698	112.607	15.909	
Reserve Vlootvernieu- wing	425.083	480.872	55.789	
Res. Periodieke Survey	37.226	38.008	782	
Assurantiereserve	58.892	64.772	5.880	
Overige reserves	70.868	69.839		1.029
Hypotheken o/g	45.570	4.000		41.570
Overige passiefposten ..	466.663	462.383		4.280
	1.573.758	1.633.123	106.244	46.879

De gegevens van bovenstaande geconsolideerde balans zijn ontleend aan de jaarverslagen der negen betrokken rederijen; de cijfers worden weergegeven onder hetzelfde voorbehoud als gemaakt in mijn vorige artikelen betrekking hebbend op voorafgaande jaren, namelijk, dat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat bedragen welke inhoud niet volkomen identiek is, bij elkaar zijn opgeteld en in de geconsolideerde balans onder één hoofd zijn gegroepeerd. De fout, die hierdoor gemaakt zou kunnen worden, is evenwel niet van invloed op de hiernavolgende conclusies.

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 5 November 1952 en 29 Juli 1953.

De geconsolideerde balans geeft aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

Vloot.

De boekwaarde der vloot, omvattend 1.963.000 BRT, bedraagt per 31 December 1953 f 474.912.000, hetgeen neerkomt op 36½ pCt van de verkrijgingswaarde (historische kostprijs). Ter beoordeling van dit cijfer volgt hieronder een staatje, aangevende het verloop dezer waarden sinds 1950.

(in duizenden guldens)				
Per 31 December	BRT	Verkrijgings- waarde a)	Boek- waarde	Boekwaarde in pCt van de ver- krijgingswaarde
1950	1.866.940	994.522	423.744	42,6
1951	1.915.904	1.091.386	427.388	39,2
1952	1.935.365	1.209.774	427.526	35,3
1953	1.963.008	1.301.369	474.912	36,5

a) Voor de vloot van Van Nievelt Goudriaan is de verkrijgingswaarde geschat.

Uit bovenstaande gegevens blijkt, dat sinds 1950 de vloot na aftrek van afgevoerde schepen per saldo met ca 100.000 BRT is toegenomen, terwijl na aftrek van de kostprijs der verkochte schepen de verkrijgingswaarde met een bedrag van ca f 300 mln is toegenomen. De boekwaarde daarentegen is slechts met ca f 50 mln toegenomen. Wanneer we dan nog in aanmerking nemen dat iedere bruto register ton van een modern snelvarend schip een veel grotere „earning power” heeft dan die van een verouderd en afgevoerd schip, dan is de conclusie gewettigd, dat de boekwaarde der vlooten van de negen in beschouwing genomen rederijen zeer laag is te noemen.

Bij het beoordelen van de boekwaarde ener vloot is het vanzelfsprekend ook van belang de ouderdom der schepen in aanmerking te nemen. Gebaseerd op door het C.B.S. gepubliceerde statistieken en met uitschakeling van tankers en schepen beneden 500 BRT, is de leeftijdsopbouw van de gehele Nederlandse vloot als volgt:

in 1950 gemiddelde leeftijd	10,5 jaar
1951	12,0
1952	13,4
1953	12,5

Aangezien 75 pCt van de bruto register tonnage beheerd wordt door de negen betrokken rederijen kan worden aangenomen dat de gemiddelde leeftijd hunner schepen eveneens rond de 12,5 jaar schommelt. Hoewel landen zoals Duitsland en Japan met een beter cijfer voor de dag kunnen komen is de leeftijdsopbouw van de Nederlandse vloot zodanig dat, mits hetzelfde tempo van vernieuwing wordt gehandhaafd als in de laatste jaren het geval was, de Nederlandse vloot in de concurrentie met het buitenland zal kunneh blijven meedoen.

Dat de reders rekening houden met voortdurende vernieuwing van hun vloot blijkt uit de consequente opvoering van de Reserve voor Vlootvernieuwing. Het verloop daarvan is als volgt:

	in duizenden guldens	index
1950	268.060	100
1951	333.881	125
1952	425.083	159
1953	480.872	179

De Reserve voor Vlootvernieuwing is in 4 jaren tijds dus met f 213 mln resp. 79 pCt toegenomen, welk bedrag dus eveneens van de winst is ingehouden. Wanneer we

afschrijvingen en nieuwbouwreserveringen bij elkaar optellen en in een percentage van de verkrijgingswaarde uitdrukken, dan krijgen we het volgende beeld:

(in duizenden guldens)		
	Afschrijving plus nieuwbouwreserves	In pCt van de verkrijgingswaarde
1950	838.838	84
1951	997.879	91
1952	1.207.331	100
1953	1.307.329	100

Hieruit volgt dus de conclusie dat de reders ondanks het „ongunstige” jaar 1953 kans gezien hebben de afschrijvingen en reserveringen voor nieuwbouw op hetzelfde niveau te houden als in 1952.

Schepen in aanbouw.

Deze rekening, welke voorstelt het totaal der reeds betaalde termijnen op schepen in bestelling of in aanbouw, is in 1953 met f 5 mln afgenomen. Op de reeds bestelde of in aanbouw zijnde schepen is per 31 December 1953 betaald f 134.674.000. Ter beoordeling van dit cijfer diene, dat blijkt de jaarverslagen der negen rederijen besteld of in aanbouw waren:

1 passagiersschip	21.000 BRT
36 vracht- en vracht/passagiersschepen ..	193.700 BRT
5 tankers	94.000 DWT

De daarvoor te betalen nieuwbouwprijs, gebaseerd op gemiddelde prijzen per BRT resp. DWT, laat zich becijferen op een bedrag in de orde van grootte van f 350 mln.

Hieruit is de conclusie te trekken dat van het op de balans paraisserende bedrag aan geldmiddelen ad f 638 mln een bedrag van ca f 215 mln bestemd moet blijven voor afbetaling der reeds geplaatste bouworders. Na aftrek van noodzakelijk werkkapitaal en te betalen verplichtingen blijven er dan nog tientallen miljoenen over voor het geven van nieuwe bouwopdrachten, hetzij voor vervanging van verouderde schepen dan wel voor uitbreiding van het werkerrein der rederij. Tot dit laatste behoort o.a. de toenemende belangstelling voor de tankvaart onder Nederlandse vlag. Ondanks deze toegenomen belangstelling is het aandeel van Nederland in de wereldtankvaart nog altijd zeer gering, hetgeen o.a. blijkt uit het feit, dat van de ruwe olie en olieproducten, welke in Rotterdam en Amsterdam worden aangevoerd, slechts een relatief klein gedeelte met schepen onder Nederlandse vlag wordt aangevoerd. De volgende cijfers, ontleend aan gegevens van het C.B.S., illustreren zulks voldoende:

Jaar	Aantal tankers aangekomen in Ned. havens	Bruto register tonnage	Waarvan onder Nederlandse vlag
1950	814	5.864.471	11 pCt
1951	922	6.872.149	19 pCt
1952	1.090	7.501.576	18 pCt
1953	1.237	8.863.371	17 pCt

Slechts 17 pCt van alle tankers die olie in Rotterdam of Amsterdam aanvoeren vaart dus onder Nederlandse vlag. Wanneer we bij de beschouwing van dit percentage dan nog in aanmerking nemen, dat het grootste deel van dit aantal schepen onder Nederlandse vlag toebehoort aan oliemaatschappijen, dan ligt de conclusie voor de hand dat op dit gebied voor de Nederlandse reders nog een ruim arbeidsveld braak ligt, ondanks de huidige inzinking op de tankvrachtenmarkt.

Geldmiddelen.

Het verloop der geldmiddelen over de jaren 1950 tot en met 1953 vertoont het volgende beeld:

(in duizenden guldens)		
Stand per 31 Dec.	Geldmiddelen	Toeneming/afneming t.o.v. voorafg. jaar
1950	397.160	
1951	530.198	+ 133.038
1952	646.224	+ 116.026
1953	638.324	- 7.900

Uit bovenstaande cijfers blijkt dus dat het „ongunstige” jaar 1953 een achteruitgang in geldmiddelen van ca f 8 mln te zien gaf, dat is ongeveer 1 $\frac{1}{4}$ pCt!

Daar komt nog bij dat de meeste rederijen gebruik hebben gemaakt van de faciliteit van De Nederlandsche Bank om hun dollarleningen vervroegd af te lossen. In totaal werd ca f 41,6 mln op de hypothecaire leningen afgelost en dus voor een deel extra aan de geldmiddelen onttrokken. Daartegenover staat dat het aandelenkapitaal met f 20.630.000 is vergroot, hetgeen een toevloeiing van kasmiddelen ten gevolge heeft gehad. Al met al kan evenwel veilig worden geconcludeerd dat de invloed van de achteruitgang op de vrachtenmarkt voor de Nederlandse reders relatief minder betekenis heeft dan in het algemeen wordt verondersteld.

De belegging van de geldmiddelen vertoont het volgende beeld:

(in duizenden guldens)				
	Per 31 Dec. 1952	Per 31 Dec. 1953	Toeneming	Afneming
Kas, bankiers en kassiers	182.932	223.082	40.150	
Schatkijstapier	149.217	105.453		43.764
Geldleningen aan prov., gemeenten e.d. ..	97.013	55.774		41.239
Geldleningen à deposito, kasgelden, callgeld	155.022	190.234	35.212	
Effecten	62.040	63.781	1.741	
Totaal	646.224	638.324	77.103	85.003

Het is logisch dat met deze bedragen aan beschikbare middelen voor ogen de Nederlandse reders niet gearzeld hebben, ondanks de huidige inzinking op de vrachtenmarkt, ook in 1953 aan de werven belangrijke opdrachten voor nieuwbouw te verstrekken.

Typierend is dat de Nederlandse reders de voorkeur geven aan de interne financieringswijze. Men gaat eerst over tot nieuwbouw zodra uit afschrijvingen en reserveringen de nodige fondsen in het bedrijf zijn gecreëerd. Daarnaast hebben enkele rederijen hun aandelenkapitaal noodgedwongen vergroot, hetzij door uitgifte van bonusaandelen hetzij door emissie. In dit verband zij er nogmaals op gewezen dat de huidige fiscale politiek nog steeds geen voldoende ruimte laat om deze financieringswijze te kunnen handhaven; de dispariteit tussen bedrijfseconomisch verantwoorde afschrijvingen en fiscale afschrijvingssystemen en investeringsaftrekken, veel te groot. Op de duur moet er een financieringstekort ontstaan. Het huidige overschot aan geldmiddelen is niet voldoende om in versneld tempo de vervanging van verouderde schepen ter hand te nemen, iets wat met de toenemende concurrentie van Duitsland en Japan dringende geboden is.

Opmerkelijk is dat financiering van nieuwbouw door middel van obligatieleningen niet voorkomt. Als reden wordt daarvoor wel opgegeven dat de conjunctuurgevoeligheid een regelmatige aflossing en rentebetaling zou bemoeilijken. In de laatste tijd heeft een nieuwe financieringswijze haar intrede gedaan, speciaal op het gebied van de tankerbouw. Enkele grote levensverzekeringmaatschappijen en de Herstelbank zijn er toe overgegaan leningen te verstrekken voor een tijdsduur overeenkomend met de duur van een op het schip afgesloten lange termijncharter. In sommige gevallen is

deze termijn zo lang, dat deze nagenoeg overeenkomt met de levensduur van het schip. Au fond is het een vreemd verschijnsel dat de rederijen ettelijke honderden miljoenen 'guldens belegd hebben in overheidspapier en dat levensverzekeringmaatschappijen de nieuwbouw van schepen financieren.

Winstuitkeringen.

Het bedrag dat aan aandeelhouders ter beschikking werd gesteld, bedroeg:

in 1952 f 27.547.000, zijnde gemiddeld 10 pCt van het aandelenkapitaal
in 1953 f 28.735.000, zijnde gemiddeld 9,7 pCt van het aandelenkapitaal

Ter vergelijking diene dat het exploitatiewinstsaldo na aftrek van de afschrijvingen in 1952 57 pCt en in 1953 40 pCt van het aandelenkapitaal bedroeg. Het aan aandeelhouders toekomende gedeelte van deze winst bedraagt slechts 17 pCt in 1952 en 24 pCt in 1953. Het restant is gebruikt voor extra reserveringen resp. gaat weg naar de fiscus. Uit deze cijfers zou men kunnen concluderen dat de reders een dividendpolitiek voeren die er op gericht is de uitkeringen aan aandeelhouders zo veel mogelijk op hetzelfde niveau te houden, ongeacht goede of slechte jaren.

Naast de rentabiliteit van scheepvaart aandelen is ook de intrinsieke waarde van de fondsen voor aandeelhouders van belang. Dat de financiële positie van de negen rederijen zeer gezond is te noemen moge blijken uit de volgende verhoudingscijfers, tussen Algemene (of Statutaire) Reserve en Reserve voor Vlootvernieuwing tegenover het aandelenkapitaal. Deze verhoudingscijfers luiden:

(in duizenden guldens)			
Jaar	Aandelenkapitaal	Alg. Reserve plus Res. Vlootvern.	Reserves in pCt van aandelenkapitaal
1950	247.757	312.037	126
1951	251.710	394.193	157
1952	276.854	520.987	188
1953	297.484	584.030	196

Resumerend zou ik willen besluiten met de volgende cijfers gebaseerd op de toestand per 31 December 1953: een boekwaarde van de vloot ad 36½ pCt van de verkrijgingswaarde met een gemiddelde leeftijd van de vloot van 12,5 jaar; een bedrag aan afschrijvingen plus reserveringen voor nieuwbouw overeenkomend met 100 pCt van de verkrijgingswaarde der vloot; een hoeveelheid geldmiddelen ad 215 pCt van het aandelenkapitaal resp. 110 pCt van de reserves; een exploitatiewinst van 40 pCt van het aandelenkapitaal; een reservepositie van 196 pCt van het aandelenkapitaal,

waaraan de conclusie is vast te knopen dat er in het geheel geen noodzaak aanwezig is om de toekomst van de scheepvaart somber in te zien. Integendeel, bovenstaande cijfers hebben aangetoond dat voorlopig voldoende middelen aanwezig zijn om door voortdurende vlootvernieuwing de huidige positie te handhaven en om tegemoet te komen aan een verantwoorde expansiedrang. Uit de vergelijking met de voorafgaande jaren blijkt overtuigend dat de Nederlandse reders een voorzichtige en veilige koers varen, iets waarmede niet alleen aandeelhouders maar het gehele Nederlandse volk is gediend.

^s-Gravenhage.

J. A. PIETERSE VAN WIJCK.

Tendenties in de wereldrubbermarkt

Onlangs heb ik een schets kunnen geven van de voornaamste spanningen, welke de onderlinge verhouding tussen producenten van natuur- en synthetische rubber in de wereldmarkt beheersen ¹⁾. Voor beide categorieën biedt de toekomst een nog zeer expansieve markt, hetgeen men zeker niet alleen aan de hand van een historisch verloop, maar méér nog aan de ontwikkelingsverschijnselen der materiële voorzieningen van de meeste landen ter wereld kan zien. Zowel door de bedoelde spanningen tussen natuur- en synthetische rubber als door de gecompliceerde verhoudingen op de totale wereldmarkt — en in het bijzonder op de wereldmarkt voor natuurrubber — is de laatste voor belanghebbenden steeds een onderwerp van bijzondere zorg.

Op internationaal niveau houden twee organisaties zich met het vraagstuk der wereldrubbervoorziening bezig. De ene is een organisatie, waarin alle belanghebbenden — dus producenten, handelaren en verwerkers — door representatieve nationale delegaties (geleid door regeringsfunctionarissen) zijn vertegenwoordigd. Het is de International Rubber Study Group, welke beoogt om op deze zo breed mogelijke en tevens zo deskundig mogelijke basis de problemen der wereldrubbervoorziening onder ogen te zien. De andere organisatie is die der voornaamste producenten. Zij omvat de vertegenwoordigers ener reeks van instituten in productie- en consumptiegebieden, die trachten voor de natuurrubber dusdanige voorwaarden te scheppen, dat zijn positie in de wereldmarkt op lange termijn wordt verzekerd.

¹⁾ „E.-S.B.” van 7 Juli 1954.

Beide organisaties proberen ieder op de hun geëigende wijze „response” te geven op de gebeurtenissen, waarvoor men thans wordt gesteld. Als actie en reactie de tendentie bepalen, dan is met een overzicht dezer organisaties en de voornaamste gebeurtenissen, waarnaar zij zich te richten hebben, een indruk, gegeven van hetgeen is te verwachten.

De Rubber Study Group.

De Rubber Study Group beweegt zich expliciet op economisch-politiek terrein. Men zou dus kunnen denken, dat zij zich op dezelfde weg ging begeven als de vooroorlogse groeperingen, die laatstelijk in het International Regulation Committee rubberprijs en -afzet trachtten te beheersen. Alleen reeds het woord „study” en de bovengeschreven formatie van dit lichaam wijzen er op, dat zij met wel heel andere bedoelingen werkzaam is.

Hoewel zij nog in de oorlogsjaren werd opgericht (1944) was haar geest reeds die van het latere Havana Charter: alle belanghebbende landen kunnen naar believen in- en uitreden. Er is dus geen sprake van een „closed shop”, die maar al te licht aanleiding geeft tot economische machtsvorming. Zijn er inderdaad zaken, waarvoor men internationaal ingrijpen zou wensen, dan kan haar enige actie liggen in het doen van aanbevelingen bij de verschillende regeringen en de ter zake bevoegde instanties der Verenigde Naties.

Ten aanzien van prijsregulaties, zoals die vroeger golden, zal zij zich niet vlot positief uitspreken: tezeer is men zich bewust, hoe pogingen om afzet en prijs te regelen in

het verleden misliepen op de menselijke, doch cardinale fout om hogere prijzen uit de producten te willen halen dan de markt gedooft. In 1952 zijn te Ottawa echter weer vraagstukken aan de orde gekomen, die een oud geluid schijnen. Indonesië stelde nl. voor te onderzoeken hoe men de wereld zou kunnen behoeden voor de noodlottige gevolgen van rubberoverschotten.

Na bespreking van de mogelijkheden van multilaterale verdragen en de vorming van een buffervoorraad om de scherpe kantjes van de prijsfluctuaties af te slijpen, heeft men zowel in werkgroepen als in de jaarlijkse bijeenkomsten, resp. te Kopenhagen in 1953 en te Colombo in 1954, getracht tot resultaten te komen. Tot dusver heeft men het niet verder gebracht dan de platonische verklaring, dat stabilisering van de wereldmarktprijs wenselijk is.

Wegens de afkerige houding der Verenigde Staten heeft men weleens met een zekere bitterheid gewezen op hun deelneming aan de tarwe-overeenkomst, waarin zij een producentenbelang hebben. De misprijzende woorden, die de meerderheidsgroep uit de Randall-commissie intussen over de stabilisatiepogingen in het algemeen heeft gesproken, demonstreren, dat in Amerikaanse kring over de gevolgde tarwepolitiek zeker geen eenstemmigheid bestaat.

Al zijn de resultaten van de International Rubber Study Group tot dusver teleurstellend geweest, toch is dit forum van rubberbelangen van niet te onderschatten betekenis voor de verbetering van de onderlinge verstandhouding. Dank zij de gedocumenteerde klachten, die de belangrijkste natuurrubberproducenten in de Study Group hebben geuit over de Amerikaanse rubberpolitiek, is deze gematigd, waarmee ongetwijfeld grotere tegenstellingen zijn voorkomen.

De organisatie der natuurrubberproducenten.

In de vooroorlogse depressiejaren hebben de natuurrubberproducenten op wel bijzonder gevoelige wijze geleerd welke repercussies de stagnatie in de omzet van grondstoffen met zich bracht. Men begreep ook, dat de toekomst van rubber geenszins verzekerd was, indien men zich tot het nemen van directe economische maatregelen beperkte. Want hoe effectief deze op een bepaald tijdstip kunnen zijn, zij leiden niet tot de wezenlijke structuurveranderingen, die men nodig heeft om een zwakke afzetpositie van een product blijvend te versterken.

Dit inzicht is al vrij oud getuige de proëfstations, die in de verschillende rubbergebieden door Overheid of particuliere ondernemers voor de verbetering van de productie werden opgericht. Maar met deze „productie-research” had men slechts een gedeelte van de weg van boom tot eindproduct betreden. In aansluiting hierop was „consumptie-research” noodzakelijk, d.w.z. wetenschappelijk onderzoek van alle technische en economische problemen van de rubber, welke verhandeld, verscheept en in zijn definitieve vorm moet worden verwerkt. Een derde fase behelst de gebruiksontwikkeling door voorlichting en publiciteit, teneinde op deze moeizame arbeid, om rubber beter, goedkoper en dienstbaarder te maken, een kroon te kunnen zetten: t.w. een beter verzekerde en zo mogelijk grotere afzet.

Voor beide laatstgenoemde fasen, dus „consumptie-research” en gebruiksontwikkeling, werd in 1936, op instigatie der betrokken regeringen, de organisatie der natuurrubberproducenten opgericht, waarvan thans instituten in Indonesië, Malakka en de Geassocieerde Staten van Vietnam, Laos en Cambodja, zomede Nederland, Engeland en Frankrijk het gevolg zijn.

Voor zover mij bekend, is de *aard* van het internationale verband — dat nu al 18 jaren bestaat! — uniek. Want de samenwerking geschiedt zonder verdragen, zonder statuten of een andere vorm van reglementering. Zijn basis is het besef en de wil tot samenwerking, ondanks het feit, dat de betrokken producentenlanden op commercieel terrein volledig met elkander concurreren.

Het wetenschappelijk onderzoek staat onder toezicht van de International Rubber Research Board, die de programma's van de diverse instituten coördineert. De gebruiksontwikkelingsacties staan onder leiding van het International Rubber Development Committee, dat hiertoe de wereldmarkt in een aantal operationele gebieden heeft verdeeld. Het Indonesische aandeel bestaat uit een instituut te Bogor (het INIRO) en een te Delft (de Rubber-Stichting), die ieder met een aantal kantoren in vele landen werkzaam zijn.

Recente activiteiten en gebeurtenissen.

Hoe urgent een *snelle* oplossing van bestaande vraagstukken in de markttechnische conditie van natuurrubber voor de betrokkenen wel is, toont de ontwikkeling der positie van synthetische rubber. De grootste kracht van deze industrie lag tot dusver in de situatie, dat zij geheel in handen van de Staat was geconcentreerd. Het ziet er naar uit, dat die toestand binnen afzienbare tijd verandert. Gelijk men weet, heeft in 1953 de Regering der Verenigde Staten haar synthetische rubberfabrieken, zomede een serie bedrijven voor de vervaardiging van butadien en styreen, eenvoudig per advertentie ten verkoop aangeboden. Mogelijkheid tot biedingen sloot op 27 Mei 1954; vóór einde Januari 1955 moet de Disposal Commission (een driemanschap van outsiders) bij het Congres candidaat-kopers voordragen.

De belangstelling voor de aankoop der synthetische rubberindustrie is, ten spijt van de bewering, dat synthetische rubber veel duurder en dus commercieel onaantrekkelijk zou zijn in wedijver met natuurrubber, opmerkelijk geweest. De grootste moeilijkheden, die men bij verkoop zal ondervinden, liggen in het vraagstuk hoe bij toewijzing conflicten met de anti-trust-wetgeving kunnen worden vermeden.

In ieder geval zal men thans ernstig rekening moeten houden met de entrée van particuliere ondernemers resp. geheel privaat-economische exploitatie der Amerikaanse synthetische rubberindustrie. Zodra de tegenstelling tussen natuurrubber als product in de vrije markt en synthetische rubber als staatsmonopolie is verdwenen, zullen resultaten van het wetenschappelijk onderzoek meer dan ooit op de concurrentiestrijd hun stempel drukken. De Amerikaanse delegatie in de Rubber Study Group heeft pas op de betekenis, die juist het wetenschappelijk onderzoek voor de natuurrubberproducenten zal verkrijgen, met nadruk gewezen.

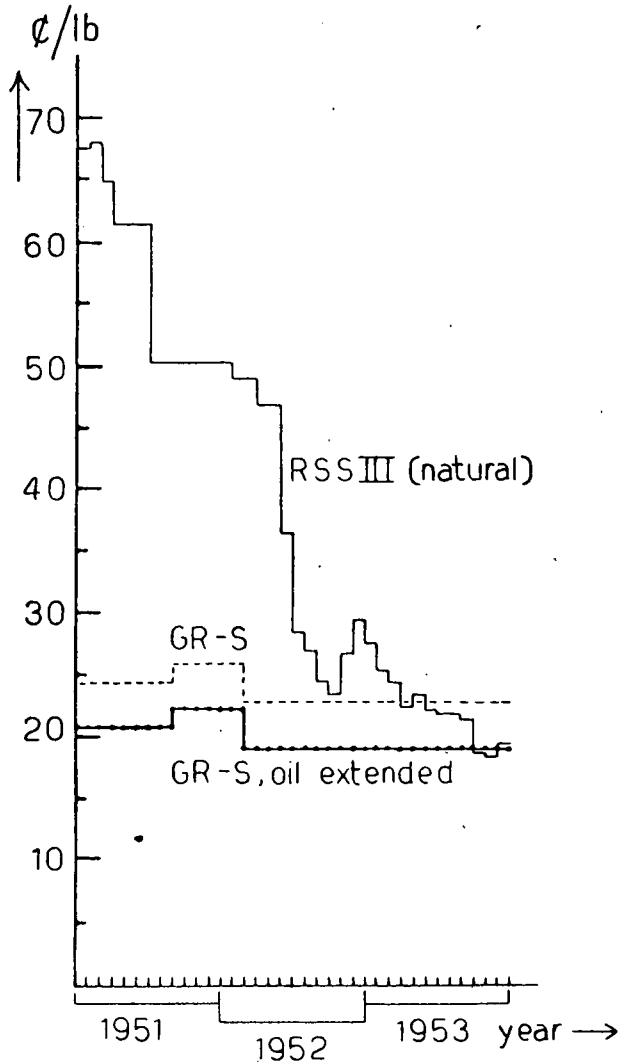
De Amerikanen bogen op *ervaring!* Men weet wat zij bereikt hebben met nieuwe „specials” en vooral ook met technische productieverbeteringen. Genoemd moge worden de polymerisatie bij lage temperatuur, het zgn. „cold rubber”-procédé, waardoor volgens de betrokken producenten betere eigenschappen worden verkregen dan met „regular” rubber, vervaardigd volgens de oude d.w.z. „warme” methode.

Tegelijkertijd is men de GR-S productie gaan vergroten door de synthetische rubber met goedkope olie te mengen. Het aldus verkregen product schijnt slechts in geringe mate in eigenschappen achteruit te gaan, maar de kost-

prijs is 10-20 pCt lager en daardoor sterk concurrerend met de prijzen van natuurrubber (grafiek 1).

GRAFIEK 1.

Prijsverloop van onderling vergelijkbare kwaliteiten natuur- en synthetische rubber in de Verenigde Staten 1951-1953

Hoe aantrekkelijk de autarkische denkbeelden voor de meeste landen ter wereld blijkaar zijn, getuigen de vele pogingen, die overal in het werk worden gesteld om synthetische rubberindustrieën op te richten ter versteviging van de nationale economie. Japan, de Unie van Zuid-Amerika en zelfs Brazilië overwegen dergelijke projecten, evenals Engeland, Frankrijk, Duitsland, Italië en ook Spanje. Hoewel West-Duitsland door het bezit van de Buna-fabriek te Hüls de beste kandidaat zou zijn, is men aldaar nog niet tot resultaten gekomen. Eind 1953 zag het er naar uit, dat de Chemische Werke te Hüls tot overeenstemming zouden geraken met het Franse Syndicat Professionnel des Distillateurs d'Alcool, dat tegen afbraakprijs de Franse alcoholoverschotten wil leveren. Maar zelfs deze afbraakprijs zou commerciële exploitatie niet garanderen. De Bondsrepubliek heeft dit aanbod daarom van de hand gewezen.

Toch tekenen zich contouren af, dat de synthetische rubberindustrie in West-Europa voet aan wal krijgt. Wat Frankrijk betreft, de Koppers Corp. zal in opdracht van de Société Houillères Péchiney-Progil styreen gaan produceren. In Engeland zullen Dunlop, Monsanto en I.C.I. eveneens „special synthetics” op de markt brengen.

Het zal deze maatschappijen weinig moeite kosten, die nieuwe industrieën eventueel te gebruiken voor de vervaardiging van de gewone typen synthetische rubber.

Als men de gang van zaken in de synthetische rubber overziet, ligt de vraag voor de hand: wat staat hier nu van de natuurrubberzijde tegenover?

Het fundamentele werk der proefstations behoeft waarschijnlijk nauwelijks nader commentaar. Te onzent zijn de resultaten met de beheersing der Heveacultuur, waardoor per hectare staande aanplant de opbrengsten stijgen en de collectiekosten dalen, wel algemeen bekend. Dank zij een aantal maatregelen der Indonesische Regering (w.o. de oprichting van het kantoor voor de bevolkingsrubber) wordt sedert vorig jaar de zeer belangrijke groep van bezitters der kleine tuinen op passende wijze voorlicht en gesteund in hun specifieke problemen. Het doel is ook in dit geval: betere tuinen, hogere opbrengsten.

In vrijwel geheel Zuid-Oost-Azië worden nieuwe en uiterst urgente heraanplantprogramma's uitgewerkt. Hoewel het economisch klimaat hiertoe nog geenszins gunstig is, zijn o.a. van het 5-jarenplan voor de „smallholders” in Malakka, reeds gunstige vorderingen gemeld.

Veel aandacht wordt besteed aan een betere conditie van de grondstof zelf. Een voorbeeld hiervan is de *technische classificatie*. Men mag stellen, dat alle Hevearubber tot één soort behoort, terwijl synthetische rubber onderscheiden moet worden naar allerlei onderling sterk afwijkende typen. Maar dit betekent niet, dat van partij tot partij de intrinsieke eigenschappen steeds gelijk zijn. Integendeel, daarin bestaan veelal vrij belangrijke variaties, die hinderlijk kunnen zijn bij de verwerking.

De technische classificatie nu houdt in, dat natuurrubber wordt onderzocht, gemerkt en gesorteerd naar een dier belangrijkste variabelen, t.w. de vulcanisatiesnelheid, vóór de afpak uit het Verre Oosten plaatsvindt. De voorkennis omtrent de vulcanisatiesnelheid acht men van rechtstreeks belang voor het fabricageschema der verwerkers; zij is een bijdrage tot grondstofhomogenisatie, waardoor de fabricagekosten o.a. door besparing van uitval kunnen worden gedrukt. Hoewel de introductie van de „T.C. rubber” nog slechts enkele jaren geleden geschiedde, is hiervan in 1953 al een 50.000 ton omgezet — dit is 100 pCt meer dan in 1952.

Daarnaast zijn de natuurrubberproducenten bezig het *vuilgehalte* der lagere kwaliteiten te verminderen. Slagen zij hierin, dan kan ongetwijfeld een aanzienlijke verbetering der marktpositie worden verwacht.

Niet alleen binnen, maar ook buiten genoemde organisaties zijn vorderingen te noemen, die de positie van de natuurrubber veranderen. Dit is het geval met de belangrijke en hoog nodige verbeteringen der zorgvuldigheid, waarmede leveringscontracten worden nagekomen.

Door de ongekend grote aankopen in 1950 en 1951 waren bij de leveranties heel wat onregelmatigheden binnengeslopen. Dit gaf destijds aanleiding tot vele kwaliteitsgeschillen tussen verschepers en ontvangers. Volgens de Rubber Manufacturers' Association der Verenigde Staten stond op 30 Juli 1952 bijna \$ 1.460.000 uit aan claims. Op 30 September 1953 was het totaal van dit soort posten geslonken tot \$ 560.000. In Malakka is deze gunstige ontwikkeling in de hand gewerkt door de „Rubber shipping and packing control rules”, welke 31 October 1952 waren uitgevaardigd door de Malayan Rubber Export Registration Board. In Indonesië zijn die resultaten bereikt door de vrijwillige, maar nauwlettende samenwerking tussen Regering, producenten en afpakkers. In andere productielanden is de controle op de export

van natuurrubber eveneens, hetzij imperatief, hetzij op basis van vrijwilligheid, verscherpt.

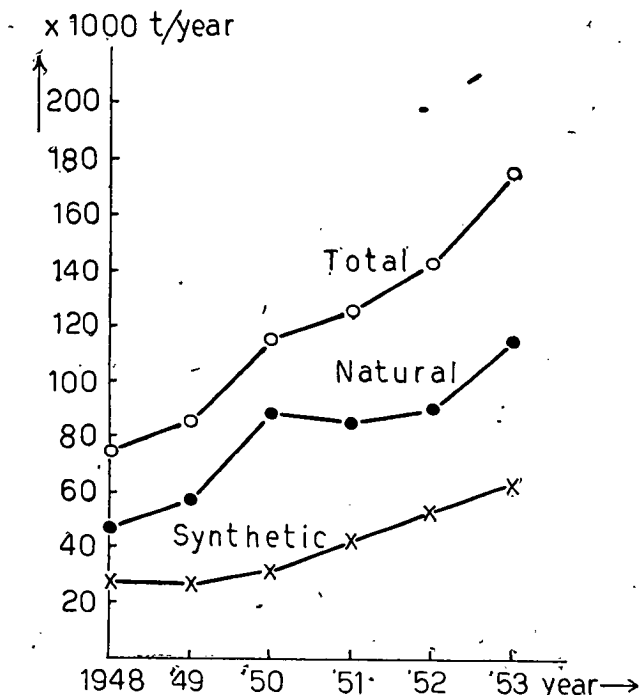
Bovendien is in April 1954 — kort voor de besprekingen der Rubber Study Group aanvingen — een bijeenkomst te Singapore gehouden om tot meer bevredigende en meer algemene toepassing der gangbare handelskwaliteiten te geraken. Tijdens deze besprekingen, die in October 1954 te New York zullen worden voortgezet, konden reeds enige geschilpunten tussen Amerika en Malakka met instemming van beide partijen worden opgelost.

Directe resultaten in de afzet door stimulering van nieuwere of betere toepassing van rubber in de talloze verschillende soorten eindproducten (zoals rubber in wegen, in landbouw en veeteelt, in schoeisel, vloeren en ook in rubberderivaten) kunnen als regel van geval tot geval moeilijk worden nagegaan. In tweërlei opzicht kan echter de duidelijke vooruitgang worden geïndiceerd.

Het eerste betreft de latextoepassingen, welke sedert enige jaren geheel nieuwe markten hebben ontsloten. Men denke speciaal aan schuimrubber, nog niet lang geleden een vrijwel onbekend product, maar dat thans zowel voor de particuliere woning als voor de verwerking door de Amerikaanse automobiellindustrie op grote schaal wordt gevraagd. Men kan gerust zeggen, dat de ontwikkeling der latexomzettingen als op grafiek 2 getoond, een getrouwe weerspiegeling is van de groei ener additionele markt.

GRAFIEK 2.

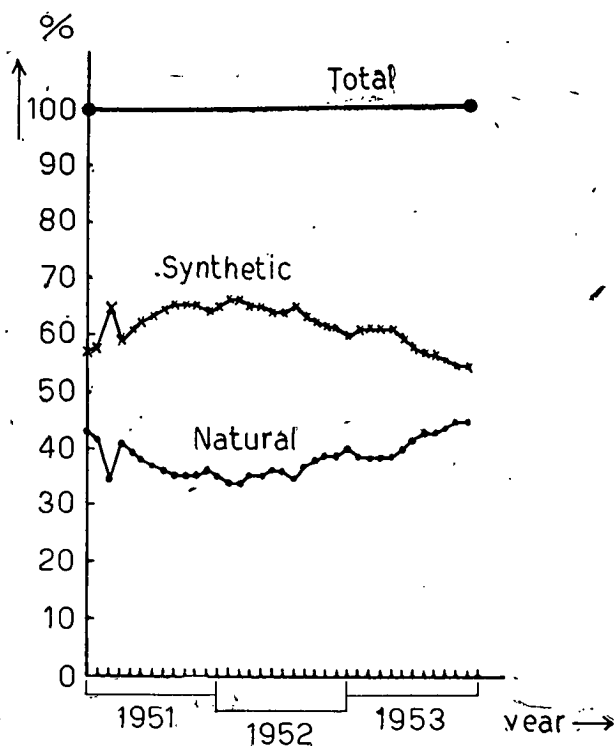
Ontwikkeling van het wereldlatexverbruik 1948-1953

Het tweede betreft het verloop van het natuurrubberverbruik in zijn moeilijkste markt, de Verenigde Staten. Daar is ondanks de gemonopoliseerde synthetische industrie, ondanks de latente steun aan het synthetisch product door velerlei strategische voorzorgen, ondanks de nieuwe prijsconcurrentie van „oil-extended rubber” het aandeel van natuurrubber in het totale verbruik van nieuwe rubber in de laatste maanden aan het toenemen, dat van het staatsproduct aan het afnemen (grafiek 3).

GRAFIEK 3.

Verhouding verbruik natuur- en synthetische rubber in de Verenigde Staten 1952-1953

Conclusies.

De wereldmarkt voor rubber is dusdanig expansief, dat hierop zowel voor natuur- als synthetische rubber plaats zal zijn.

De synthetische rubber heeft reeds een periode van grote dynamische ontwikkeling achter de rug. Machtige regeringssteun en toepassing van nieuwe typen hebben voor hem thans ongetwijfeld een afzetmarkt verankerd. Onmiskenbare tekenen wijzen er op, dat de synthetische rubber ook in de Westeuropese markt een grotere rol gaat spelen.

Deze gang van zaken heeft de situatie van Hevearubber aanvankelijk verzwakt en is daarvoor ook in de toekomst een latente bedreiging. Niettemin zijn er duidelijke tekenen, dat de natuurrubberpositie weer verbeterd, aangezien:

1. met name in de Verenigde Staten het relatieve aandeel van natuurrubber in de totale afzet van nieuwe rubber weer stijgt;
2. de andere bestaande markten voor natuurrubber — zowel in West-Europa als daarbuiten — zich voortdurend uitbreiden;
3. additionele markten van natuurrubber (speciaal latex) tot ontwikkeling komen;
4. aard, conditie en faciliteiten van levering in gunstige zin veranderen;
5. ook aan urgente productieproblemen thans ernstig wordt-gewerkt.

De mogelijkheden tot volledig herstel en zelfs tot vooruitgang der natuurrubberpositie lijken hiermee voorhanden.

Voorburg.

Drs J. C. GERRITSEN.

De financiering van de credieten aan de E.B.U. in België

Met ingang van 15 April 1954 werd een einde gesteld aan het regime van de afhoudingen op de opbrengst van de export naar de E.B.U.-zone. Hiermede is de politiek verlaten welke er op gericht was de exporteurs te doen bijdragen in de credietverstrekking aan de E.B.U. en aldus het monetaire effect van de betalingsbalansoverschotten, althans gedeeltelijk, teniet te doen.

* *

De extreme crediteurpositie van België in de E.B.U. heeft talrijke problemen gesteld.

Oorspronkelijk was het Belgisch quotum bij de E.B.U. vastgesteld op 330,675 mln rekeneenheden; hierbij voegde zich een aanvankelijke debetpositie van 29,375 mln. Dit betekende derhalve dat ten belope van 360 mln rekeneenheden de financiering van het saldo voor de eerste twee jaren, Juli 1950 - Juni 1952, was verzekerd.

Het samenvallen evenwel van het debuut der E.B.U. met het uitbreken van de Koreaanse oorlog bracht met zich dat reeds in Augustus 1951, t.t.z. na 14 maanden, het voor twee jaar voorziene quotum was uitgeput. Op dat ogenblik had de financiering van het Belgisch excedent als volgt zijn beslag gekregen:

in miljoenen		
	B.fr.	reken- eenheden
1. gefinancierd door de dollars van de aanvankelijke debetpositie	1.469	29,4
2. credietverlening aan de E.B.U.	10.066	201,3
3. goudontvangsten van de E.B.U.	6.465	129,3
	18.000	360,0

Overeenkomstig de bestaande monetaire wetgeving wordt de financiering van de betalingsakkoorden, — binnen de in het akkoord voorziene maximagrenzen — verricht door het emissie-instituut, de Nationale Bank van België, en zulks onder garantie van de Staat.

Door de overschrijding van het quotum kwam de Belgische Schatkist zelf voor de financieringslast te staan van de verder te verlenen credieten. En deze bleven niet uit. In de maanden volgend op de uitputting van het quotum en tot het einde van de eerste tweejarige periode, waarvoor de Betalingsunie aanvankelijk was opgericht, werden met de O.E.E.S. achtereenvolgens niet minder dan vier schikkingen getroffen voor de afrekening van de Belgische excedenten. De financiering van deze overschotten tot op einde Juni 1952 wordt in volgend schema geresumeerd.

	Netto- overschot	Afrekening	
		Nieuwe crediet- verschaffing	Goudlevering door de E.B.U.
		in miljoenen B.fr.	
Augustus-September 1951	4.007	2.003	2.004
Vierde trimester 1951	8.996	4.996	4.000
Eerste trimester 1952	7.131	4.131	3.000
Tweede trimester 1952	2.772	—	2.772
	22.906	11.130	11.776

Bij het einde van de eerste étape beliep het Belgisch excedent 40.906 mln B.fr., het zij meer dan het dubbele van het voor de hele tweejarige periode vastgestelde quotum. Dat bracht met zich, dat België een supplementair bedrag van 11.130 miljoen credieten ter beschikking moest stellen van de Betalingsunie.

Hiernavolgende tabel geeft een schematisch overzicht van de stand van België in de E.B.U. bij het einde van het tweede werkjaar:

	(in miljoenen B.fr.)			
	Binnen het quotum		Buiten het quotum	
	Goud en dollars	Credieten	Goud en dollars	Credieten
Aanvankelijke debetpositie	1.469	—	—	—
Goud ontvangen van de E.B.U.	6.465	—	11.776	—
Credieten verstrekt aan de E.B.U.	—	10.066	—	11.130
	7.934	10.066	11.776	11.130
	18.000		22.906	
	40.906			

Op het binnenlands plan werd de last van deze bijkomende credieten gedragen, deels door de Schatkist en deels door de exporteurs. Sedert de overschrijding van het quotum, dus van Augustus 1951 af, legde de Schatkist uit zijn eigen middelen, en naarmate van de verdere credietverstrekking, bij de Nationale Bank van België een speciale provisie aan. Het bedrag van deze provisie moest steeds gelijk zijn aan het beloop van de boven het quotum verleende credieten.

Terecht bezorgd om de gevolgen van de omvangrijke overschotten, hebben de bevoegde overheden talrijke maatregelen getroffen om deze excedenten te beknotten zonder te schaden aan het peil van de economische activiteit.

De invoer uit de E.B.U.-landen werd bevorderd; ook de kapitaaltransferten naar deze landen werden op een drietal uitzonderingen na volledig vrijgegeven; teneinde een geographische reoriëntering van de buitenlandse handel te verwezenlijken werd de uitvoer naar de dollarzone aangemoedigd en de invoer uit deze zone aan enige beperkingen onderworpen.

Onder de talrijke andere maatregelen bevond zich ook de oprichting van het stelsel van de afhoudingen op de opbrengst van de uitvoer naar de E.B.U.-zone. De beslissing tot instelling van de afhoudingen op de opbrengst van de export, welke van 15 September 1951 af van kracht werd, voorzag dat 5 pCt van de opbrengst van alle export naar de E.B.U.-zone voor een periode van zes maanden zou worden geblokkeerd; deze afhoudingen zouden gedurende de periode van blokkering worden aangewend tot het vormen van de hierboven vermelde speciale provisie bij de Nationale Bank. Van die datum af werd de speciale provisie dus gevormd, gedeeltelijk door de Schatkist en gedeeltelijk door de exporteurs. Volgende tabel geeft een inzicht in de omvang, de samenstelling en de evolutie van deze provisie.

Speciale provisie wegens credieten boven het quotum aan de E.B.U.

		(in miljoenen B.fr.)	
		gevormd door afhoudingen op de export	gevormd door bijdragen van de Schatkist
31 October	1951	386	1.617
27 December	1951	1.034	4.102
27 Maart	1952	2.461	7.397
26 Juni	1952	4.434	6.696

Aanvankelijk uniform op 5 pCt vastgesteld werd het tarief der afhoudingen verhoogd in Januari 1952 en

Maart 1952. In de plaats van de eenvormige 5 pCt kwam er een gedifferentieerd tarief, verschillend volgens de categorieën van uitgevoerde produkten. Van Maart 1952 af werd eveneens een afhouding van 40 pCt toegepast op de transferten van kapitalen en op het provenu van kapitalen afkomstig uit de E.B.U.-zone. Van deze maand af varieerden de afhoudingspercentages volgens de aard der produkten van 5 tot 25 pCt en zelfs 40 pCt voor kapitaaltransferten. Voegen we hier aan toe dat, in verband met de financiële moeilijkheden welke sommige exporteurs door deze aanzienlijke blokkeringen zouden kunnen ondervinden, de mogelijkheid werd voorzien de geblokkeerde tegoeden bij financiële instellingen te mobiliseren. Deze konden op hun beurt een gedeelte van de door hen verrichte mobilisaties bij de Nationale Bank hermobiliseren.

Niettegenstaande de aanzienlijke bedragen, welke uit hoofde van afhouding op de export werden geblokkeerd (4,5 mrd B. fr. op einde Juni 1952) beliep de staatstussenkomst op diezelfde datum ca 6,7 mrd.

Van het totale excedent op einde Juni 1952 werd 21.196 mln B. fr. gefinancierd door credieten. De last hiervan werd gedragen:

1e. door de Nationale Bank,	ten belope van	10.066	miljoen B.fr.
2e. door de exporteurs,	ten belope van	4.553	"
3e. door de Schatkist,	ten belope van	6.577	"

De extreme crediteurpositie van België welke sedert één jaar steeds nieuwe fragmentarische regelingen met de E.B.U. noodzakelijk had gemaakt, kreeg ten slotte op 30 Juni 1952 haar definitief beslag. De 11.130 mln B. fr. aan credieten verleend boven het quotum werden als volgt geregulariseerd.

(in miljarden B.fr.)

Betaling in goud door de E.B.U.	4,0
Omzetting in een geconsolideerde vordering ten bedrage van 50 miljoen rekeneenheden terugbetaalbaar in 5 annuïteiten van 10 miljoen rekeneenheden	2,5
Omzetting in een bilaterale vordering op Engeland en Frankrijk, terug te betalen in twee jaar, door levering van militair materieel	2,5
Toevoeging van een supplement aan het Belgisch quotum van 84 miljoen rekeneenheden regelbaar voor de helft in goud en voor de andere helft in credieten	2,1
	<hr/> 11,1

Buiten het verlengstuk van 84 mln rekeneenheden aanvaardde België voor het derde jaar nog een supplement van 250 mln rekeneenheden eveneens regelbaar voor de helft in goud en voor de helft in credieten.

Op binnenlands plan werd tussen de Nationale Bank en de Schatkist een akkoord gesloten waarbij de bank voor het derde jaar in de financiering van de credieten aan de E.B.U., buiten het quotum, eventueel zou bijdragen ten belope van 2,1 mrd B. fr.

Het bijkomende quotum van 250 mln rekeneenheden voor het derde werkjaar bleek overbodig, gezien sedert Juli 1952 de Belgische maandelijkse saldi bij de E.B.U. meestal negatief waren. Op het einde van het derde jaar was het bedrag der verleende credieten geslonken tot 13.796 mln B. fr. tegenover 14.696 mln één jaar tevoren, vlak na de speciale regularisatieverrichtingen dd. 30 Juni 1952. In verband met deze evolutie werden de afhoudingen dan ook verminderd. Een eerste vermindering had plaats in Juli 1952. Andere verlagingen van de afhoudingspercentages zouden spoedig volgen.

Navolgend schema geeft de evolutie weer van de afhoudingspercentages.

Sept. 1951	Jan. 1952	Mrt 1952	Juli 1952	Nov. 1953	Febr. 1954
pCt	pCt	pCt	pCt	pCt	pCt
	5	5	4	3	2,5
		7,5	6	5	4
	7,5	10	8	6,5	5
5		15	12	9,5	7,5
		20	16	13	10
	10	25	20	16	11
		40	32	25,5	20

Het bedrag der geblokkeerde afhoudingen nam dan ook geleidelijk af.

Wat de interventie betreft van de Nationale Bank, bleef haar financieringsverbintenis van 2,1 mrd B. fr. boven het quotum behouden tot October 1953. Een nieuwe overeenkomst dd. 7 October 1953 herleidde haar financieringsverplichting buiten het quotum tot 1 mrd.

Voor het vierde jaar van de werking van de E.B.U. werd er van uitgegaan dat de cumulatieve crediteurpositie van België eerder zou slinken. Het supplement voor het vierde werkingsjaar werd dan ook bepaald op slechts 75 mln rekeneenheden in plaats van de 334 mln (84 mln + 250 mln) voor het derde jaar.

In de laatste drie maanden van het jaar 1953 was België echter weer crediteur bij de maandelijkse afrekeningen van de E.B.U. Daarbij waren de afhoudingen op de export, na een eerste vermindering in Juli 1952, op 1 November 1953 met 20 pCt verminderd. Te dier gelegenheid was daarbij in het vooruitzicht gesteld dat het regime der afhoudingen stelselmatig, op korte termijn, zou worden geliquideerd. Een nieuwe vermindering van 20 pCt moest ingaan op 1 Februari 1954. Dit gebeurde ook in feite.

Ondertussen stelde zich evenwel door de boni der drie laatste maanden van 1953 een dubbel probleem. Allereerst raakte het supplement van het Belgisch quotum, vastgesteld op 75 mln rekeneenheden voor de periode Juli 1953 - Juni 1954 uitgeput; op einde December 1953 bleef slechts nog een marge van 269,7 mln B. fr. of ca 5 mln rekeneenheden beschikbaar. Vervolgens was op dezelfde datum de bijkomende tranche van 1 mrd, te financieren door de Nationale Bank, tot 52 mln B. fr. geslonken. Voor de zes resterende maanden van het vierde werkjaar drong zich een spoedige aanpassing op.

Op binnenlands plan werd in Januari 1954 een nieuw akkoord gesloten met de Nationale Bank. De marge van 1 mrd B. fr., voorzien in het akkoord van 7 October 1953, werd tot 1,5 mrd B. fr. opgevoerd. De Nationale Bank zal dus tot einde Juni 1954 de credieten aan de E.B.U. boven de in het quotum voorziene, verhoogd met het bedrag der afhoudingen, financieren tot maximum 1,5 mrd B. fr. Haar gezamenlijke inspanning zal dus tot op die datum maximum 11.566 mln B. fr. kunnen bedragen, het zij 10.066 mln binnen en 1.500 mln buiten het quotum.

Aan deze verhoogde verbintenis van de Nationale Bank was evenwel voor de Schatkist een verplichting verbonden. Zij moest inderdaad met ingang van 1 Januari 1954 en dit ten belope van 500 mln B. fr., wekelijks aan de Nationale Bank 25 mln B. fr. terugbetalen van een trekkingsrecht op het I.M.F. dat door haar bij de Nationale Bank was gemobiliseerd. De verhoogde grens voor haar credietverlening aan de E.B.U. en de daaruit voortvloeiende monetaire expansie zou dus worden teniet gedaan door overeenstemmende credietvermindering aan de Schatkist. Anderzijds werd, na bespreking met het directiecomité van de E.B.U. het bijkomende quotum van 75 mln rekeneenheden voor de periode eindigend op 30 Juni 1954 tot 125 mln verhoogd.

Ondertussen hebben evenwel de verwezenlijkingen van

de eerste maanden van 1954 de tendentie van de laatste drie maanden van 1953 niet bevestigd en waren de maandelijks saldi weer negatief. De verhoging van het supplement aan het quotum zal wel overbodig geweest zijn.

Anders verliep het, althans aanvankelijk; met de verhoging van de credietmarge van de Nationale Bank voor de financiering van de credieten buiten het quotum. Zoals uit onderstaand schema blijkt, moest voor de maanden Februari en Maart beroep worden gedaan op de supplementaire tranche van 500 mln B. fr.

Verloop van de financiering der credieten aan de E.B.U. sedert einde 1953

(in miljoenen B.fr.)

Toestand per einde:	1953	Jan. 1954	Febr. 1954	Maart 1954	April 1954	Mei 1954
a. Door de Nationale Bank:						
te binnen het quotum	10.066	10.066	10.066	10.066	10.066	9.959
te buiten het quotum	949	986	1.266	1.227	569	—
b. Door de afhoudingen op de export	2.791	2.687	2.497	2.222	1.771	1.263
c. Door de banken	—	—	—	246	1.030	1.538
Totaal	13.806	13.739	13.829	13.761	13.436	12.760
Volgens weekstaat van de Nationale Bank van België dd.:	14 Jan. 1954	11 Febr. 1954	18 Mrt 1954	14 April 1954	13 Mei 1954	17 Juni 1954

Van April af sloeg echter de toestand volledig om. Het aanzienlijk deficit voor de maanden April en Mei, tezamen met het invoege treden van een gans nieuw financieringsstelsel, zijn hiervan de oorzaak. Van 15 April 1954 af worden geen afhoudingen meer gedaan op de uitvoer en zal het bankwezen de taak der exporteurs geleidelijk op zich nemen.

De liquidatie van het stelsel der afhoudingen is aldus sneller geschied dan aanvankelijk in de bedoeling lag. De nog geblokkeerde tegoeden zullen worden vrijgegeven naarmate ze vervallen. De laatste tegoeden zullen aldus worden vrijgegeven op 10 October 1954. Naarmate de nog geblokkeerde afhoudingen vrijkomen zullen, de Belgische en Luxemburgse banken de taak overnemen welke tot dusver door de exporteurs werd vervuld.

De vrij te geven afhoudingen belopen ca 2,4 mrd B. fr. De Belgische banken zullen hiervan 2.050 mln voor hun rekening nemen en de Luxemburgse 350 mln. Op elk der vervaldagen der afhoudingen, de 10de en de 25ste van elke maand, zullen de banken intekenen op speciale schatkistcertificaten, waarvan het provenu zal worden geboekt bij de Nationale Bank voor de vorming van de speciale provisie wegens credieten aan de E.B.U. boven het quotum.

Buiten de 2.050 mln B. fr., waarvan hierboven sprake was, hebben de Belgische banken op 15 April 1954 een supplementair bedrag van 300 mln B. fr. aan schatkistcertificaten ondertekend. Dit bedrag is bedoeld als een zekerheidsmarge voor eventueel verder te verlenen credieten en brengt het bedrag van de interventie der banken op 2.700 mln B. fr. De Luxemburgse banken zullen geen supplement opnemen.

Deze speciale schatkistcertificaten zullen rente opbrengen tegen 2,5, 2⁵/₆, 3¹/₆ en 3,5 pCt naargelang de looptijd 6, 12, 18 of 24 maanden bedraagt. De indeling der certificaten volgens de vervaldag is de volgende. Het supplement van 300 mln, ondertekend door de Belgische banken, omvat voor de helft certificaten op 6 maanden en voor de helft certificaten op 12 maanden. De 2.050 mln, welke zullen worden opgenomen naargelang de afhoudingen worden terugbetaald, zullen bij elke vervaldag

per vierde op 6, 12, 18 en 24 maanden worden gecreëerd. De indeling der te ondertekenen certificaten volgens de vervaldag, is dus als volgt:

op 6 maanden:	150 mln B.fr. + 512,5 mln B.fr. = 662,5 mln B.fr.
12 maanden:	150 mln B.fr. + 512,5 mln B.fr. = 662,5 "
18 maanden:	512,5 "
24 maanden:	512,5 "
	2.350 mln B.fr.

De certificaten op 18 en 24 maanden komen niet in aanmerking voor de reglementaire dekking der banken. De certificaten op 6 en 12 maanden kunnen worden aangewend voor deze dekking ten belope van 60 pCt; de overige 40 pCt zijn van de dekking uitgesloten. Op te merken valt evenwel, dat deze uitsluiting van de reglementaire dekking strikt beperkt is tot de certificaten uitgegeven krachtens het huidige plan.

Van het totaal der speciale certificaten zijn 50 pCt (1.175 mln B. fr.) mobiliseerbaar bij de Nationale Bank en dit tegen dezelfde interestvoeten als deze waarvan de certificaten zijn voorzien.

Wat de Luxemburgse certificaten betreft, deze zijn uitsluitend op 6 maanden. Het mechanisme van de Luxemburgse interventie is de volgende. De Luxemburgse Schatkist maakt aan de Luxemburgse banken, naargelang de afhoudingen vervallen, certificaten over. De opbrengst van deze certificaten wordt vervolgens getransfereerd door de Luxemburgse Schatkist aan de Belgische Schatkist. Het is de Belgische Schatkist die uiteindelijk, voor rekening van Luxemburg, aan de Nationale Bank van België de speciale provisie voor voorschotten aan de E.B.U. overmaakt.

Wat de interventie van de Kolonie betreft, werd nog geen akkoord bereikt. Op te merken valt dat de uitvoerders van de kolonie nooit aan het stelsel van de afhoudingen zijn onderworpen geweest.

De hierboven beschreven oplossing betekent dus dat de banken voorlopig een deel van de financieringslast der credieten aan de E.B.U. op zich zullen nemen. Deze last is evenwel niet gelijk aan de totaliteit van de 2.350 mln B. fr. (Belgische banken). Inderdaad, in de mate dat deze certificaten kunnen worden aangewend voor de reglementaire dekking is het de Schatkist die uiteindelijk de last draagt. Vervolgens en naargelang de speciale certificaten vervallen zal de last voor de Schatkist toenemen met het gevolg, dat op de vervaldag der laatste certificaten op 24 maanden de Schatkist de volledige last op zich zal hebben genomen der 2.350 mln B. fr. tot dusver gefinancierd door de opbrengst van de afhoudingen op de export (tenzij intussen een wijziging optreedt in de credietverstrekking aan de E.B.U.). Aan de andere kant evenwel zal de deblokking van de afhoudingen een verhoging met zich brengen van de bankdeposito's en een toeneming van de portefeuille aan schatkistpapier der banken. Hierin zal de Schatkist een gedeeltelijke compensatie vinden.

Ondertussen is in de verdeling van de financieringslast een essentiële wijziging opgetreden. Door de aanzienlijke deficits van April en Mei, tezamen met de nieuwe financieringsregeling — waaronder een supplementaire tussenkomst — met de banken, is de interventie der Nationale Bank sedert April jl. in die mate geslonken dat na de afrekening van de maand Mei haar tussenkomst gedaald is onder het peil van de credieten binnen het quotum. Inderdaad, waar de credieten aan de E.B.U. belangrijk inkrompen, bleef de tussenkomst van het banksysteem tezamen met de nog geblokkeerde tegoeden op peil. Deze onverwachte evolutie gecombineerd met de belangrijke

consolidatieverrichtingen welke eerstdaags onder de debiteuren en crediteuren van de E.B.U. zullen plaatsgrijpen en de speciale terugbetaling door de E.B.U. zelf, zal, voor het vijfde dienstjaar der E.B.U., dat op 1 Juli 1954 is ingegaan, ook op binnenlands terrein ongetwijfeld wijzigingen brengen in de verdeling van de financieringslast.

Tervueren.

Lic. H. F. W. P. VAN PRAET.

BEDRIJFSECONOMISCHE NOTITIES

Een witte raaf

Bij emissies of introducties van aandelen ter beurze is het de laatste jaren in ons land niet zelden voorgekomen, vooral bij voor de beurs nieuwe ondernemingen, dat in het prospectus verwachtingen werden gewekt, die later niet werden gerealiseerd. In volgende jaren vonden dan bijv. voor de nieuwe aandeelhouders volkomen onverwachte dividendverlagingen of zelfs passeringen plaats, of werden ongunstige factoren bekend gemaakt, voor de aanwezigheid waarvan voordien nog geen enkele aanwijzing was gegeven.

Voor een belegger-outsider is in een dergelijke situatie uiteraard moeilijk te beoordelen, laat staan te bewijzen, of in zijn concreet geval opzet en misleiding in het spel zijn geweest. Stellig was in sommige gevallen van kwade trouw geen sprake; ook in de overige bleef echter de civiel- en strafrechtelijke aansprakelijkheid van de betrokkenen, en daarmee de bescherming van de beleggers, practisch een wassen neus.

Hoe dan ook, de nieuwe aandeelhouders gevoelen zich onder dergelijke omstandigheden gewoonlijk gedegradeerd tot hoofd van Jut, waarop de financiële slagen neerkomen. Dat de beleggers echter toch niet in alle gevallen aan hun lot worden overgelaten, bewijst de zojuist door de Handelscompagnie gevolgde gedragslijn bij het afboeken van een verliessaldo.

Deze in 1921 opgerichte n.v. wendde zich in Mei 1950 tot het beleggend publiek met een aandelenemissie van f 600.000 à 140 pCt. Doel van deze emissie was: het verminderen van de bankschuld en voorts het uitbreiden van deelnemingen. Kort tevoren was het aandelenkapitaal reeds met f 1 mln tot f 1,6 mln vergroot door onderhandse plaatsing van aandelen, merendeels bij de bestaande aandeelhouders.

Omtrent de rentabiliteit werd in het prospectus o.a. vermeld: „De resultaten zijn sinds de oprichting altijd bevredigend geweest”. De uitgekeerde dividenden over de jaren 1946 t/m 1949 bedroegen achtereenvolgens 8, 10, 9 en 9 pCt. Omtrent de vooruitzichten werd opgemerkt: „Ten aanzien van de actuele stand van zaken durven wij te verwachten dat ook over het verhoogde kapitaal een behoorlijk dividend zal kunnen worden betaald”.

Het eerste na de emissie gepubliceerde jaarverslag, dat over 1950, bracht de aandeelhouders reeds een lichte teleurstelling. Het dividend werd nl. verlaagd tot 8,1 pCt, waarbij werd gewezen op de verhoging van het aandelenkapitaal van f 0,6 mln tot f 2,2 mln.

Groter was de teleurstelling echter het jaar daarop. De winst over 1951 bleek nodig voor afschrijvingen op voorraden en dekking van andere verliezen, zodat het dividend moest worden gepasseerd.

Dit laatste was ook in 1952 het geval. In dit jaar waren eveneens extra afschrijvingen op voorraden nodig; bovendien was een der dochterondernemingen, waarin de voorgaande jaren veel kapitaal voor uitbreidingen was geïnvesteerd, verliesgevend geworden.

In 1953 bleek het zelfs nodig tot liquidatie van laatstgenoemde dochtermaatschappij over te gaan, hetgeen een belangrijk liquidatieverlies meebracht. Van dividendbetaling over dit jaar was a fortiori geen sprake.

Hoe groot de betekenis was van beide bovengenoemde soorten van verliezen leren onderstaande cijfers.

Jaar	Netto winst a)	Dividend	Reser- vering	Afschrijving op voorraden	Afschrijving op dochter- maatschap- pijen b)
1949	133	54	10	—	—
1950	287	162	10	—	—
1951	359	0	0	ca 300 c)	59
1952	373	0	0	143	353
1953	172	0	0	118	605

a) 1951 t/m 1953 excl. extra afschrijving op voorraden en dochtermaatschappijen.

b) Zowel op deelnemingen als op vorderingen.

c) Geschat.

De genoemde buitengewone afschrijvingen der beide laatste jaren waren van zodanige omvang, dat zij niet uit de exploitatiewinst konden worden gedekt. Per ult. 1952 resp. 1953 resulteerde hieruit dan ook een verliessaldo op de balans van f 124.000 resp. f 674.000.

Tot zover is er geen aanleiding in het bovenstaande iets bijzonders te zien. Ondernemingen, die ten gevolge van voorraadverliezen i.v.m. prijsdaling of door achteraf onjuist gebleken investeringen verliezen lijden, zijn er meer. Ook door het reduceren van laatstgenoemd verliessaldo d.m.v. afboeking daarop van de algemene reserve ad f 130.000 — waarna nog een verliessaldo van f 544.000 resteert — wordt van de traditie niet afgeweken.

Iets bijzonders wordt bij de Handelscompagnie echter gevormd door de wijze, waarop dit resterend verliessaldo blijkt het dezer dagen verschenen jaarverslag over 1953 wordt gedekt. Dit jaarverslag bericht nl., dat een groep aandeelhouders het initiatief heeft genomen, het resterend verliessaldo per 31 December 1953 voor haar rekening te nemen. Daartoe zal deze groep 544 aandelen aan de n.v. gratis afstaan, welke aandelen ter dekking van het verlies zullen worden ingetrokken.

Een andere uiting van de mentaliteit waaruit deze handelwijze voortspruit is, dat de agioreserve ad f 204.000, indertijd bij de publieke emissie ontstaan, in tact wordt gelaten, m.a.w. dat zij *niet* op het verlies in mindering wordt gebracht.

Het komt ons voor dat aldus door de grootaandeelhouders-insiders op een wijze die alle lof verdient met de belangen van de kapitaalverschaffers-outsiders rekening is gehouden.

Het is te hopen, dat dit voorbeeld van een sympathieke behandeling van het beleggend publiek niet zal ontsnappen aan de aandacht van die Nederlandse ondernemingen, die in soortgelijke omstandigheden mochten komen te verkeren. Voor de bereidheid bij de beleggers tot beschikbaarstelling van nieuw risicodragend kapitaal kan het niet anders dan bevorderlijk zijn indien de thans door de Handelscompagnie gevolgde gedragslijn niet zal blijven wat zij nu is: een witte raaf.

BOEKBESPREKINGEN

Milton Gilbert & Irving B. Kravis, An International Comparison of National Products and the Purchasing Power of Currencies. A Study of the United States, the United Kingdom, France, Germany and Italy. Published by the Organisation for European Economic Co-operation, Parijs (z. jaartal), 203 blz.

Het pionierswerk op het gebied van internationale vergelijkingen van het „reële nationale inkomen” per hoofd der bevolking is, zoals bekend, verricht door Colin Clark. Gedurende en na de oorlog is het praktisch belang van deze berekeningen veel groter geworden. Voor de vergelijking van de gezamenlijke productie van de Westeuropese landen en de Verenigde Staten, het deel besteed aan de gemeenschappelijke defensie-inspanning, en de omvang van de jaarlijkse kapitaalvorming, zijn berekeningen, gebaseerd op een herleiding die met het verschil in koopkracht van de nationale munteenheden rekening houdt, uiteraard te prefereren boven een herleiding tegen de prevalerende wisselkoersen. In deze studie, waarvoor blijkens het „Voorwoord” alleen de schrijvers, en niet de O.E.E.S. of de Leden-Staten, de verantwoordelijkheid dragen, wordt een interessante poging gedaan een dergelijke vergelijking te maken voor de vier grootste landen van West-Europa en de Verenigde Staten.

De gevolgde methode komt hierop neer, dat voor alle onderdelen van de vier belangrijke componenten van de „nationale bestedingen”, nl. de consumptieve uitgaven der gezinnen, de particuliere en de publieke kapitaalvorming, en de lopende uitgaven van de overheid voor goederen en diensten, zoveel mogelijk prijsgegevens verzameld worden. Men kan dan vervolgens berekeningen maken van de waarde van het bruto nationale product in elk der vier genoemde Europese landen uitgedrukt in Amerikaanse prijzen, en men kan het bruto nationale product van de Verenigde Staten berekenen uitgedrukt in Europese prijzen. De einduitkomst bestaat dus uit twee cijferreeksen: de nationale producten der vijf landen uitgedrukt in Amerikaanse prijzen, en dezelfde totalen uitgedrukt in Europese prijzen, waarbij als uiteindelijke cijferreeks het meetkundige gemiddelde van de twee series uitkomsten wordt genomen. De vergelijking wordt vergemakkelijkt door de cijfers voor een der landen gelijk 100 te stellen. Houdt men ook nog rekening met de bevolkingscijfers dan is een vergelijking per hoofd der bevolking mogelijk. De cijfers luiden als volgt:

Bruto nationaal product tegen factorkosten, 1950

	Totaal	Per hoofd der bevolking
Verenigde Staten	100	100
Verenigd Koninkrijk	19,2	58
Frankrijk	13,2	48
Duitsland	12,0	38
Italië	7,9	26

Voor de vier Europese landen tezamen is het bruto nationale product gelijk aan 52,3 pCt van dat van de Verenigde Staten. Bij herleiding tegen de gemiddelde wisselkoersen van 1950 is het totale bruto nationale product der vier landen gelijk aan \$ 96,4 mrd tegenover \$ 273,4 mrd voor de Verenigde Staten, dus slechts 35,2 pCt van dat der Verenigde Staten. Globaal gesproken was dus in de vier Europese landen de koopkracht van het geld circa 50 pCt hoger dan in de Verenigde Staten,

m.a.w. de koopkracht van één dollar in Europa was gelijk aan die van \$ 1,50 in Amerika.

Voor de afzonderlijke componenten lopen de resultaten sterk uiteen, zoals blijkt uit de volgende indexcijfers welke eveneens betrekking hebben op de gegevens per hoofd der bevolking:

	Consumptieve uitgaven van gezinnen	Bruto kapitaalvorming	Overheidsuitgaven a)
Verenigde Staten	100	100	100
Verenigd Koninkrijk	59	37	96
Frankrijk	46	41	76
Duitsland	37	36	56
Italië	26	19	41

a) Lopende uitgaven voor goederen en diensten.

Voor wat de brutokapitaalvorming betreft, zijn de Europese cijfers belangrijk lager dan de Amerikaanse. Dit blijkt ook uit de cijfers in absolute bedragen. Terwijl de consumptie per hoofd in de Verenigde Staten \$ 1.283 bedraagt, variëren de Europese cijfers van \$ 761 in Engeland tot \$ 333 in Italië. Tegenover een bruto kapitaalvorming in Amerika van \$ 380 per hoofd, liggen de cijfers over de investeringen in Europa tussen \$ 156 en \$ 72.

Over de toegepaste methode zijn de volgende opmerkingen te maken:

a. Bij de berekening worden de Europese landen en de Verenigde Staten vergeleken op basis van de Amerikaanse prijzen en een tweede becijfering op basis van de „relatieve Europese prijzen”. Gezien de uiteenlopende verbruiksgewoonten in de Europese landen, is de betekenis van deze „Europese prijzen” betrekkelijk gering. Wij zouden dan ook de voorkeur geven aan de in hoofdstuk VIII gegeven berekeningen, waarbij voor elk land een berekening gemaakt wordt op basis van de daarin geldende prijzen. Op basis van deze prijzen en een vergelijking tussen elk der vier landen en de Verenigde Staten, zijn de cijfers voor het Verenigd Koninkrijk circa 6 pCt lager, en voor Italië zelfs 20 pCt. Neemt men weer de geometrische gemiddelden van de berekening op grondslag van de Amerikaanse prijzen en die van het betrokken land (dit is in hoofdstuk VIII niet gebeurd) dan is het gezamenlijke bruto nationale product van de Europese landen gelijk aan 49,5 pCt van dat van de Verenigde Staten, dus *lager* dan het bovengaande percentage van 52,3 ¹⁾.

b. Voor de overheidsuitgaven voor goederen en diensten is een directe prijsvergelijking nauwelijks mogelijk, tenzij, men het gemiddelde salaris als prijsindex gebruikt, m.a.w. verschillen in productiviteit verwaarloost. Men stelt dan de quantiteit van de door de ambtenaren ge-presteerde diensten eenvoudig gelijk aan hun aantal. De veronderstelling dat de productiviteit dezelfde is, is voor enkele categorieën wellicht bij benadering juist, maar niet voor andere. Vergelijkt men de in het rapport gegeven cijfers voor de koopkracht van het geld besteed voor personeelsuitgaven van de Overheid met die voor uitgaven voor diensten in de particuliere sector, dan is de eerstgenoemde wel bijzonder hoog. Het is misschien geen te gewaagde onderstelling om aan te nemen, dat voor overheidsdiensten in Europa de productiviteit

¹⁾ In het algemeen worden de goederen die relatief het goedkoopst zijn in relatief grotere hoeveelheden gekocht. Dit verklaart, waarom bij weging volgens de prijzen van het betrokken land het bruto nationale product lager uitvalt in verhouding tot Amerika, dan bij weging volgens de Amerikaanse prijzen. Hetzelfde geldt, maar in mindere mate natuurlijk, wanneer het bruto nationale product van een land en van de Verenigde Staten berekend worden tegen gemiddelde Europese prijzen in plaats van tegen de nationale prijzen. Vandaar dat de indexcijfers volgens hoofdstuk VIII lager zijn dan die gevonden in hoofdstuk I. Het merkwaardige is, dat de verschillen betrekkelijk zo groot zijn. Dit is echter te meer een reden aan de uitkomsten in hoofdstuk VIII voorkeur te geven boven die verkregen met toepassing van gemiddelde Europese prijzen.

ongeveer 25 pCt ligt beneden het niveau in de Verenigde Staten, m.a.w. dat de prijsindex hiervoor één derde hoger mag worden aangenomen dan in het O.E.E.C.-rapport. Men kan gemakkelijk narekenen, dat de cijfers voor het reële nationale product der Europese landen dan circa 3 pCt lager zouden zijn dan de bovengeciteerde uitkomsten.

c. Men kan ook nog trachten rekening te houden met het feit, dat de overheidsuitgaven niet geheel als een voorziening met finale goederen en diensten mogen worden opgevat. Het is moeilijk hiervoor nauwkeurige criteria aan te leggen. Neemt men aan dat in de vijf landen de intermediaire diensten van de Overheid circa 25 pCt van de totale uitgaven uitmaken, en dus buiten beschouwing moeten blijven tot dit bedrag, dan is het gevolg dat de Europese totalen 1 à 2 pCt lager uitvallen in vergelijking met de Amerikaanse cijfers, omdat de overheidsuitgaven in Amerika op een kleiner percentage van het bruto nationale product beslag leggen dan in Europa (althans in 1950).

d. Als laatste factor mag er op worden gewezen, dat om praktische redenen vele kwaliteitsverschillen buiten beschouwing moesten blijven, zoals zij in Amerika tot uitdrukking komen in betere verpakking, thuisbezorgen, grotere keuze, verschillen in levensduur van duurzame goederen, enz.

Houdt men rekening met de onder b. en c. verkregen uitkomsten, die berusten op aan de voorzichtige kant gehouden veronderstellingen, en ook met a., dan is de conclusie, dat de in de aanhef geciteerde cijfers, welke in het rapport als de voornaamste worden aangehaald, aan de hoge kant zijn. Volgens onze geamendeerde berekeningen zou het totale bruto nationale product van de vier Europese landen geschat kunnen worden op 47,5 pCt van dat van de Verenigde Staten, dat is ongeveer 10 pCt minder dan het totaal volgens het rapport ²⁾.

Als eindconclusie moet vastgesteld worden dat de O.E.E.S. de literatuur over de internationale vergelijking van het reële nationale inkomen met een buitengewoon belangrijke studie heeft verrijkt. Het is van niet te onderschatten belang, dat het mogelijk is gebleken door een beroep te doen op de medewerking van de officiële statistische bureau's in de betrokken landen en met behulp van andere verzamelde gegevens, een dieper inzicht te krijgen in de prijzen en de structuur van het verbruik dan velen voor mogelijk zullen hebben gehouden. Het is te hopen, dat dit onderzoek kan worden voortgezet en tot meer Europese landen uitgebreid.

New York.

J. B. D. DERKSEN.

²⁾ In het inleidende hoofdstuk wijzen de schrijvers er op, dat de door het Statistisch Bureau der Verenigde Naties enkele jaren geleden gepubliceerde inkomenscijfers, berekend door herleiding tegen de geldende wisselkoersen, een onjuist beeld geven van de verhouding der „reële” inkomens. Opgevat als waarschuwing kan deze opmerking haar nut hebben, maar als kritiek op de door de Verenigde Naties gepubliceerde cijfers is zij weinig gefundeerd. Het genoemde Bureau heeft nooit gezegd dat de cijfers voor een vergelijking van reële inkomens gebruikt zouden mogen worden, wel als maatstaf voor een internationale schaal van contributies, die in dollars voldaan moeten worden, of bijv. wanneer men posten uit de betalingsbalans, herleid tot dollars tegen de geldende wisselkoersen, zou willen vergelijken met de nationale inkomens der betreffende landen.

wat er momenteel gaande is op het gebied van internationale handelspolitiek, economische hulpverlening, internationale kapitaalbewegingen, wisselkoersen, convertibiliteit e.d. Door een en ander in onderling verband te brengen wordt een zeer bruikbare doorlichting van de internationale economische verhoudingen verkregen.

Gezien de ontstaansgeschiedenis van het boek valt geen strakke betoogtrant te verwachten. Op vele punten worden verschillende overwegingen tegenover elkaar gesteld zonder dat een duidelijke keus wordt gedaan. Er worden dan ook weinig praktische suggesties op het gebied der internationale economische politiek naar voren gebracht. Het belangrijkste voorstel heeft betrekking op de verhouding tussen het Internationale Monetaire Fonds en de Algemene Overeenkomst inzake Tarieven en Handel. Terecht wordt op dit punt betoogd dat, in geval van verwijding der Europese regelingen op het gebied van het handels- en betalingsverkeer, de noodzaak ontstaat tot een nauwere samenwerking tussen de betrokken mondiale organisaties. Deze coördinatie van de handels- en betalingspolitiek heeft haar grote nut bewezen in de Europese verhoudingen, waar de organisatie voor Europese Economische Samenwerking en de Europese Betalingsunie de internationale restricties tegelijk van de handels- en betalingskant hebben aangevat.

Hoe snel we op het gebied van de internationale economische betrekkingen leven blijkt uit de bespreking van het convertibiliteitsprobleem. Betoogd wordt dat de gunstige dollarsituatie in overwegende mate afhankelijk is van een voortdurende van de Amerikaanse hoogconjunctuur. Sinds het moment waarop dit werd geschreven (medio 1953) heeft de ervaring deze pessimistische zienswijze gelogenstraft. Het is mogelijk gebleken dat een vrij ingrijpende Amerikaanse recessie de dollarpositie en de conjunctuur van de rest van de wereld, in het bijzonder van de Europese landen, niet behoeft aan te tasten. Het convertibiliteitsprobleem ligt dan ook in het licht van de laatste ontwikkeling heel wat gemakkelijker dan men uit het boek van Thorp zou kunnen opmaken.

Een zekere tekortkoming is dat er weinig aandacht wordt besteed aan de binnenlandse monetaire politiek van de belangrijkste aan de internationale handel deelnemende landen. Deze is immers, blijkens de ervaringen van de laatste jaren, van beslissende invloed op de betalingsbalanssituatie.

Een grote verdienste van het boek is de helderheid van het betoog. Het kan dan ook zeer worden aanbevolen aan lezers die niet zo zeer op zoek zijn naar nieuwe denkbeelden, als wel naar een handige samenvatting van bestaande problemen, ontwikkelingen en ideeën.

*s-Gravenhage.

F. HARTOG.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Op de geldmarkt was gedurende de verslagweek een lichte verkrapping merkbaar, tot uiting komend in een afneming van de vraag naar schatkistpapier en een stijging van ca $\frac{1}{16}$ pCt van de marktdisconto's voor sommige termijnen. In overeenstemming hiermede vertoonde de verkoop van promessen over de toonbank door De Nederlandsche Bank in de week 19-26 Juli een teruggang; geplaatst werd toen nl. slechts voor f 11 mln.

Dit alles vormde een symptoom van een terugkeer, zij het op bescheiden schaal, van de vroeger zo belang-

W. L. Thorp, Trade, aid, or what? A report on international economic policy. The Johns Hopkins Press, 1954, XV + 224 blz., \$ 4,50.

Dit boek is het resultaat van een aantal in de zomer van 1953 gehouden discussie-bijeenkomsten van het Merrill Center for Economics, waaraan werd deelgenomen door ruim 50 deskundigen uit bedrijfsleven, Overheid en wetenschap. Het geeft een uitvoerig overzicht van alles

rijke ultimo-spanning op de geldmarkt. De stijging der chartale circulatie, tussen 19 en 26 Juli met f 64 mln, was nl. niet onaanzienlijk. Hiertegenover stond echter de kwartaalovermaking van het Rijk naar de gemeenten, in marktkringen geraamd op f 160 à f 170 mln, waarvan in eerste instantie altijd een groot deel in girale vorm pleegt neer te slaan, zodat de banken hierdoor hun liquide middelen zien toenemen.

Vooraf dit laatste was oorzaak, dat de behoefte aan middelen over het algemeen door de banken kon worden opgevangen, en dat zij zelfs in staat waren hun tegoeden bij de Centrale Bank op te voeren tot enigermate boven het verplichte minimum.

De kapitaalmarkt.

Mede door het ontbreken van buitenlandse vraag waren er gedurende de afgelopen week op de aandelenmarkt enige flauwe beursdagen, die het koersniveau omhoog brachten. Een deprimerende factor wordt de laatste weken in het bijzonder gevormd door de koersontwikkeling van het hoofdfonds, Koninklijke, dat op 30 Juli 419 noteerde, tegen 473 op 12 Juli jl.

Een symptoom van de steeds ruimer wijze, waarop de grote publieke n.v.'s tegemoetkomen aan de wens bij de beleggers naar betere voorlichting is het feit, dat thans ook de Amsterdamsche-Incassobank is overgegaan tot publicatie van tussentijdse resultatenoverzichten (i.c. halfjaarcijfers). Typisch hierbij is vooral dat dit nu ook door een bank geschiedt; de ondernemingen in deze bedrijfstak zijn over het algemeen veel kwistiger met (op zichzelf waardevolle) publicaties over anderen dan met het verstreken van inlichtingen over eigen bedrijf.

Het „open” maken van tot dusverre besloten n.v.'s vindt gestaag voortgang. Gedurende de verslagweek werd de introductie ter beurze aangekondigd van aandelen Lucas Bols. Zoals ook bij sommige andere introducties was het doel hier niet het verkrijgen van nieuwe middelen voor het bedrijf, doch veeleer het creëren van de mogelijkheid om sommige bestaande aandeelhouders, die dergelijke aandelen door vererving bezitten en zich niet actief met de bedrijfsvoering bezig houden, in staat te stellen desgewenst een deel van hun pakketten via de publieke kapitaalmarkt af te stoten.

Op de obligatiemarkt kon worden geconstateerd, dat de onlangs uitgegeven buitenlandse obligaties van de Belgische Staat en de Wereldbank zich qua beurskoers in sterke mate bij het Nederlandse renteniveau hebben aangepast (koers op 30 Juli 1954 $102\frac{15}{16}$ resp. $101\frac{5}{8}$ pCt). Van een verkrappend effect van deze leningen op de Nederlandse markt voor niet risicodragend kapitaal is m.a.w. tot dusverre geen sprake geweest. Dit laatste geldt met name ook voor de markt voor ondershandse leningen van lagere publiekrechtelijke lichamen, waar het rentetype voor langlopende leningen (gemiddelde looptijd ca 20 jaar) nog steeds $3\frac{1}{2}$ pCt bedraagt. Naar verluidt zouden op grond van deze situatie sommige Belgische gemeenten hun voelhorens hebben uitgestoken voor een beroep op de Nederlandse kapitaalmarkt, waarbij aan $3\frac{3}{4}$ of 4 pCt leningen wordt gedacht. Een rente van $4\frac{1}{2}$ pCt, zoals geboden wordt bij een de afgelopen week aangekondigde emissie van f 0,5 mln obligaties

van de N.V. Voorschotbank v/h Rotterdamsche Credietbank blijft een uitzondering die de regel bevestigt.

Aand. indexcijfers.	23 Juli 1954	30 Juli 1954
Algemeen	201,0	199,6
Industrie	284,3	248,2
Scheepvaart	190,7	187,7
Banken	160,3	159,1
Indon. aand.	69,2	68,1
Aandelen.		
A.K.U.	237 $\frac{1}{2}$	230 $\frac{1}{4}$
Philips	267 $\frac{3}{4}$	272
Unilever	367	357
H.A.L.	167	165
Amsterd. Rubber	94	91
H.V.A.	128 $\frac{3}{4}$	124 $\frac{1}{4}$
Kon. Petroleum	439 $\frac{3}{4}$	419 $\frac{3}{4}$
Staatsfondsen.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	781 $\frac{15}{16}$	781 $\frac{15}{16}$
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	99 $\frac{9}{16}$	99 $\frac{9}{8}$
3 pCt Invest. cert.	100 $\frac{3}{16}$	100 $\frac{3}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	102 $\frac{1}{2}$	102 $\frac{1}{2}$
3 pCt Dollarlening	95 $\frac{1}{2}$	95 $\frac{1}{2}$
Diverse obligaties.		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	102	101 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	102 $\frac{1}{4}$	102 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	102 $\frac{1}{4}$	102 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{4}$ pCt Westl. Hyp. Bank	99 $\frac{1}{2}$	99

J. C. BREZET.

STATISTIEKEN

DE NEDERLANDSCHE BANK

(Voornaamste posten in duizenden guldens)

Data	Munt en Muntmateriaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, luidende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalingsaccorden	Voorschotten in rekening courant
28 Juni 1954	2.945.535	1.790.805	1.002	209.021	36.616
5 Juli 1954	2.964.275	1.754.624	735	213.858	30.089
12 Juli 1954	2.968.852	1.749.941	1.173	205.892	26.363
19 Juli 1954	3.018.207	1.685.567	650	214.273	26.823
26 Juli 1954	3.022.678	1.675.748	742	224.570	29.624
2 Aug. 1954	3.022.893	1.667.301	1.918	217.821	32.744

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldi voortvloeiende uit betalingsaccorden	Andere saldi van niet-ingezetenen
28 Juni 1954	3.356.512	2.144.618	624.258	797.328	64.163	23.520
5 Juli 1954	3.362.748	2.129.463	568.665	814.077	80.999	26.554
12 Juli 1954	3.326.075	2.168.603	616.593	814.077	79.453	25.087
19 Juli 1954	3.331.457	2.126.597	720.961	814.077	49.399	24.810
26 Juli 1954	3.394.617	2.056.096	549.858	820.860	47.683	25.212
2 Aug. 1954	3.438.601	2.001.419	565.708	820.860	50.072	25.226

NATIONALE BANK VAN BELGIË

(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Goudvoorraad	Tegoed op het buitenland	Vorderingen op het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	Handelspapier op België en overheidseffecten	Voorschotten in rekening courant
17 Juni 1954	38.268	288	13.635	14.301	736
24 Juni 1954	38.265	555	13.666	14.502	394
1 Juli 1954	38.265	349	13.640	16.417	1.104
8 Juli 1954	38.265	441	13.683	17.105	854
15 Juli 1954	38.265	3.957	9.587	17.291	940
22 Juli 1954	38.270	4.036	9.443	17.297	672

Data	Deel- en pasmunt	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi					Verbindtenissen t.o. het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	
			gewone rek.	rek. Acc. Econ. Sam. w.	Banken in het buitenland	Diverse rekeningen courant	E.B.U.-landen	Andere	
17 Juni 1954	302	98.182	3	119	1.230	1.656	538	280	
24 Juni 1954	297	98.216	6	119	1.235	1.646	729	272	
1 Juli 1954	277	100.569	5	119	1.224	1.484	1.062	280	
8 Juli 1954	254	101.170	5	114	1.222	1.257	1.221	282	
15 Juli 1954	244	101.104	7	114	1.223	1.694	679	295	
22 Juli 1954	233	100.802	4	114	1.232	1.449	837	297	

BUREAU VOOR
PERSONEELVERZEKERING

AMSTLEVEN

(Advertentie)

BANK INDONESIA
(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt, munt- materiaal, goud en saldi aan convertibele valuta	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Deviezenfonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderhand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
16 Juni 1954	1.290.404	432.541	284.441	619.788	3.230.806
23 Juni 1954	1.256.204	401.944	316.425	594.352	3.419.553
30 Juni 1954	1.256.206	388.476	315.452	568.714	3.410.643
7 Juli 1954	1.256.206	442.162	337.537	591.121	3.538.770
14 Juli 1954	1.256.206	416.219	331.612	620.844	3.626.258
21 Juli 1954	1.256.206	371.481	387.913	651.920	3.725.110

Data	Bankbiljetten in omloop	Deviezenfonds buitenlandse passiva	Rekening courant saldi v/d Reg. v/d Rep. Indon.		Van andere
			Bijzondere rekening inzake de E.C.A. hulp		
16 Juni 1954	6.034.091	1.548.762	494.868		1.273.428
23 Juni 1954	5.969.181	1.591.346	494.868		1.435.728
30 Juni 1954	5.937.711	1.591.842	494.868		1.532.223
7 Juli 1954	5.955.812	1.587.099	494.868		1.679.742
14 Juli 1954	6.039.461	1.599.086	494.868		1.748.444
21 Juli 1954	6.071.812	1.646.435	494.868		1.804.732

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE DRIE NEDERLANDSE
GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE
NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ¹⁾

(in miljoenen guldens)	Nederlandse Banken		Nederl. Ban- ken en Nederl. Han- del-Maats- chappij	
	30 April 1954	31 Mei 1954	30 April 1954	31 Mei 1954
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	323	395	392	524
Nederlands schatkistpapier	1.635	1.617	2.212	2.210
	1.958	2.012	2.604	2.734
Ander overheidspapier	151	179	179	213
Wissels	64	67	72	81
Bankiers in binnen- en buitenland	149	167	192	224
Prolongatiën en voorschotten tegen effecten	129	128	201	203
	493	541	644	721
Debiteuren	1.026	1.009	1.259	1.221
Effecten en syndicaten	171	171	191	181
Deelnemingen (incl. voorschotten)	23	24	31	31
	1.220	1.204	1.481	1.433
Gebouwen	5	5	8	8
Diverse rekeningen				
	3.676	3.761	4.736	4.894
Passiva:				
Crediteuren	2.739	2.805	3.481	3.586
Wissels	23	24	23	25
Depositio's op termijn	555	559	757	778
Kassiers en genomen daggeldleningen				
Diverse rekeningen	98	112	124	154
	3.415	3.500	4.385	4.543
Aandelenkapitaal	169	169	229	229
Reserve	92	92	122	122
	3.676	3.761	4.736	4.894

¹⁾ In verband met afrondingen behoeft de som der afzonderlijke posten niet met het eindtotaal overeen te stemmen.

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND¹⁾

(waarde in miljoenen guldens)

Jaar	Invoer		Uitvoer		Dekkingspercentage	
	Juni	Jan.-Juni ²⁾	Juni	Jan.-Juni ²⁾	Juni	Jan.-Juni ²⁾
1938	119	117	81	83	68	71
1950	690	616	429	380	62	62
1951	936	849	609	566	65	67
1952	694	719	626	673	90	94
1953	759	697	628	638	83	92
1954	861	827	724	715	84	86

¹⁾ Bron: C.B.S.

²⁾ Maandgemiddelden.

Abonneer U op de E.-P.B.

KAS-ASSOCIATIE N.V.

SPIJSTRAAT 172

AMSTERDAM

Voorschotten op effecten en
schatkistpapier

BETALEN • BEWAREN • BEHEREN

WAAR OOK TER WERELD

● In Canada, Zuid- en Noord-Amerika, Indo-
nesië, Australië, Nieuw-Zeeland, Nieuw-
Guinea, Zuid-Afrika of waar ook ter wereld.
Overall kunnen Uw familieleden, vrienden
en kennissen het contact met Nederland het
beste onderhouden door de Weekeditie van
de Nieuwe Rotterdamse Courant.
Verras hen met een abonnement.

● Vraag nog heden een gratis proefnummer
en opgave van de kosten voor verzending
per lucht- of zee-post naar het land, waar-
heen U de Weekeditie gestuurd wil hebben.

NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT

Witte de Withstraat 73, Rotterdam, Tel. 111.000

De aanstelling van de Nederlandsche
Handelmaatschappij tot executrice-
testamentaire biedt belangrijke voor-
delen. Onze desbetreffende brochure,
welke gaarne kosteloos wordt toege-
zonden, bevat uitvoerige gegevens.

Nederlandsche
Handel-Maatschappij, N.V.

DEVIEZENBANK

HOOFDKANTOOR: AMSTERDAM, VIJZELSTRAAT 32